begeer ic dat gy mit my
nen dienſt ſonderlinge
gruetē wilt. Eps onſe
god almechtich moet u
beſcherme en̄ geſont
bewaere en̄ myns ge
dachtich. O heer waer
lick helich en̄ alre ſalich
ſte vader oft u behae
gelicke is laet ons in
de kamp der ſcrifture
ſpole ſonder onſe ond'
linge queſſinge. Hoe
ſte auguſtinus weder
ſchreef tot Iheronimo lxi

Sante auguſty
nus ſchreef we
der tot ſte iheronimi.
ſine alre liefſte heē. In
den bynenſte xpi. eer
werdige helige brued'
en̄ mede prieſter Ihe
ronime. Auguſtyne.
Saluut inde heē. Ick
had corts uwer carita
ten een lange epiſtel
geſant te antworde d'
epiſtele die gy v̄mids
de bade Aſterium onſen
helige ſoen geſant
hadt. Mer noch en we
te ic niet of ſe v̄dient
heft in uwe hande te
come. Dan dat gij v̄
mids onſe alre helich
ſte brueder firmū.
ſchreeft. Die geen die
dij mitte ſwerde geeiſ
ſchet heeft mit een
griffel verdreuen is.
en̄ of dat myne mē
ſchelicheit en̄ rechtu
dicheit to hoert. den
gene die niet en ant
wort te beſchuldige.
Daer wt v̄moede ic
een wenich dat gi my
epiſtel geleſe hebt. in
welker epiſtele ic be
claegede ſchreiende.
dat ſulke twidracht
tuſſche u en̄ rufinum
was gevalle. Welker
vrientſchap en̄ gude
geruchte alſo wide ge
ſpreit was alre wege.
dat oer die broderlike
caritaet daer af v̄bli

den. dat ic niet gedaē
en heb als om v brued'
licheit te begripē. En
ic en was oec niet kuē
te ſeggē dat ic v enige
ſcholt inde dingen be
kent hedde. mer was
bedroeft op die men
ſchelike onſalicheit die
alſoe groet is. dat woe
groet oec die caritate
inder vrientſchappen
ſchynt te weſē. dattet
nochtant een onſeker
blivinge is. Nochtant
begerdē ic v̄mids uwē
weder ſchriftē te v̄ne
mē of gy my dat verge
uē hebt. Als ic doe be
gerdē ſo beger ic noch
dat gyt my doch ape
lick te wetē wilt doen.
Al is dat anſicht uwer
ſchriftē wat wolker
alſo dat my oec dunct
dat ict v̄mits der epiſ
telē vertregē heb. mer
vander ſakē en toent
oec niet dan ic v doe

af geſchreuē had. Hy
begert of bet gebiet
gyt v̄mids der caritatē
dat wy inde kamp der
ſchriftuerē ſpolē ſoldē
ſonder queſſinge. mer
alſoe voel alſt my an
geet ſo wolde ict liever
mit vernſticheit dan
mit ſpolē angaen. all
had v dat woert om d'
lichticheit luſtē te ſeg
gē. Jc beheis dat ic wat
meer beger vanden
crachtē uwer gudertie
renheit die alſo leerlic
is en alſo alt en vol ia
rē. en ſoe ſtudioes vli
tich is en alſo ſubtyl en
ernſtich. en met di
alleen deſe dingen ge
uende. mer oec den he
ligen geeſt dichtende.
Op dat in arbeidelikē
ſwarē queſtiē niet als
ſpolende inde kamp.
mer als dien die inden
anhangende helpē wil
leſt. Jc bids oft v beha

get ansiet u seluē een wenich. eñ oec u self tot my warts eñ bedēket eñ wederleest die woerde die geschreuen staen inder epistelē die cart 18. Eñ vmmts ousē brueder Cyprianū sende. mit woe warachtiger broederliker mynē eñ mit woe volre begerten der caritatē. doe du v̄ maent hadst sommighe dingē die ic in dy gedaen had. Eñ du dairswairlick to dedest eñ schreefst. dair in wart die vrientscap gequest. dair werde die rechtē der noettelicheit verweldiget. Op dat wy niet en schinē kintlick te stridē. eñ ousē vrindē die ous gunstich syn of oec ousē achter sprekers geen materie des twists te geuē. Ic en v̄ moede oec niet dat dese dinghē alleen wt uwen gemoede geschicht syn. mer oec wt enen guder tierē gemoede my te tadē. Eñ dan doet gy dair noch toe. eñ al en dedet gy dair niet/ niet toe so schynt doch wael eñ segt. dat ic v dese dingē schriue want ic v puerlick eñ kerstelick mynne. Eñ oec niet in mynē hertē te behaldē dat tuidracht sy van mynē lippē. O helige man soe als god myn siel siet so siet gy my gemynt mit gewariger hertē. seker du bist my als ic di. niet mit behendicheit der loegen. mer mit begertē der compassie. Alstu dachts my niet achter te latē in der scholt dā du v̄modes dat ic in geuallē was. Dair om sie doe ick uwen guetwilligē herten

tot mij warts danchar
heit. Eñ ic eissche oec
alsoe als ic v toe wetē
heb gedaen dat bewe
gen mijns moedes als
of mij enige dingē be
wegedē in uwē schrif
ten. dat gijs niet quel
lick van mij nemē en
wilt. want dat ic tot
v gehaldē heb so begeer
ic mij van allen men
schē gehaldē te werdē.
Doe wat dat se to be
gripē voelē in mijnre
schriftuerē dat se dat
mit geenre bedriech
liker borstē en lauen.
dat seet bij anderen
menschē lackē eñ bij
mij versingē. Hier
vmoede ic bet die
vrientscap in gequest
te wesē. en die rechtē
der noetlicheit in ver
weldicht. Ic en weet
niet of dat kerstelike
vrientschap is te reke
nen. In deen dat puer
biñ meer wert. Dienst
maect vriende. eñ war
heit haert haet. dant
kerstelike woert. Be
ter sijn die wonde des
vrients. dan bedriech
like cussē des mants.
Voert so lerē wij mit
alre nernsticheit/ dat
wij moegē ōsen alre lief
sten vriendē die mit
suuerre hertē onsē ar
beit gunstich sijn dat
tet oec wael geschien
mach onder heuē vrij
den. Dat die een tegen
den anderē schrift of
woerde secht. dat dan
oen nochtans die cari
taet niet vermijnret
en wort. Eñ dat die
war heit die men der
vrientschappē schul
dich is genē haet en
baert. Omē geselic
kē vriendē onsen heuē
brueders den bid ick

dat ſijt oec geloeuen willen daer gijt getuuch af geuet dattet vaetē xp̄i ſijn. Dattet my tot onwijl geſchiet is eñ dattet geen middelbardruck mijnre ſielen en is. Dat mijn epiſtelē in ſoe voelre menſchē handē eer dat ſe tot v quamē daer ſe toe geſchreuē warē. Waer om eñ in wat manierē dattet geſchiet is dat is te lanck te vertellē eñ te oneruloedich. Alſt doch genoech is dē men my daer in geloeft dattet in ſulker manieren niet geſchiet en is alſmen vermoedt. Eñ dattet te mael mijns willē niet en is noch geweeſt en heeft of oec mijnre beſchickinge of oec doch mijnre gedachtē. Eñ of ſijt my niet en geloeuen ſoe neme ic god tot getuuch eñ dan en heb ic niet meer dat ic daer toe doen mach. eñ dat mote oec nochtant vere van my weſē. dat ick geloeuē ſolde dat ſe dat uwer helicheit mit quaetwilliger hertē geraden ſolden hebbē als tot mantſchap onder ons toe weckē. Dat oec die barmhertichheit des herē verbiedē moet. mer ſonder enich gemoede te derē. ſo als menſchē lichtelickē menſchelike dingen v̄moedē. Dat is betemelick van deen te geloeuē. ſe ſijn vaetē xp̄i niet in laſter gemaect. mer in eren eñ beſchict van gode indē grotē huſe. in allē guedē werken te werkē. Eñ iſt dē ſe na deſer onſcholt of ſijt v̄nemē niet en doē ſoe ſietſtu oec wael woe dat ſe niet te recht en doen butē dyne geſellickē v vriendē. Doe bid ic v ſelf. vermids der gracie daer wi mede v̄loeſt ſijn. ſoe dat die guede dingen die dy vandē heer v̄leent ſijn. en̄ ic in mynē boeken getagē heb. dat gij niet v̄moeden en wilt dat ic dat bedriechlick of ſmadelic gedaen heb. En̄ of ic yet in dy geſundicht heb dat gij my dat v̄geuē wilt. En̄ noch bid ic v dat gij my koenlick corrigierē wilt/ waer gij ſiet dattes my noet is. Al iſt dat na den naem der erē ſo als die gewoent der kerken helt dat biſdom bauē dat prieſterſcap geet. Nochtant in voel dingē is Iheronimus bauē Augustinus in voel dingē. nochtant dat die correxcie van enē die mynre weer dan ic byn van my niet en weer te v̄onwerdigē. Ic ſal vlitich weſē dat myn ſchriftē die ic tot v ſchriue wſt tot v comē alſo voel alſt in mynre macht is en̄ my die here ſal geuē. op dat ſe niet wyde geſpreit en̄ werdē eer dat ſe tot v comē. wat ic bekie dat ic oec niet en wolde dattet my geſchiedē vandē uwē.

Laet ons een behaegē hebbē dat niet alleen onder ons en ſij die gotlike caritaet. mer oec vriheit der vrientſchappen. ſoe dat gij bij my niet en v̄ſmaget noch ic bij v dat ons onderlinge in onſē ſchriftē beweget. In alſulkē gemoede dattet dē ogē godes in bruederliker mynen niet en miſhaeget. Mer vermoedt gy dat niet mogē weſē ſonder ſchadelike verſtoerniſſe der ſeluer liefdē. ſo en moets niet geſchien. Die caritait die ick myttij hebben wolde die is meerre. Mer beter is die mynre caritaet dan geen mit allē. Dat weer alte lange te ſchriuen die grote liefde die tuſſchē deſē tween heligē leerrē was. Eñ die ſē voedē mit badē te ſenden tuſſchē malcanderē. eñ mit epiſtelē die een tottē anderē toe ſchriuē. Want dat grote mere was tuſſchē hē. eñ ſē woendē ael vere van een. Eñ na den inwendigē menſchē en haddē ſe malcāderē nie geſien. dat ſeer hē beidē alte ongenuechlikē was en heddet den heer ſoe niet behaeget. Ende een ygelick vercleindē ſich voer den anderē. Dar om ſo bleef die onderlinge mynne altoes geheel van deſē leuē tot int ewige leuē. dan ſe nu tſamē ſtudierē inder ſcholē des geens die daer ſpreeck. Een is v meiſter. dats xpūs die wyſheit godes des onſterflikē godes ſoen. Mer ſoe waer houerdie is dan die een bouē dē anderē wil weſē dā en mach die gotlike vrientſchap niet ſtaēde bliuē. Van ſīte auguſtyn grot oetmodich. lxij

Jheronimus ſchreef noch weder tot Auguſtijnus aldus. Ick heb altoes alſt bete met dijn helicheit geeret. Eñ ic mijne den heē den behalð die in dy is. eñ nu of dat sijn mach soe vermeerrē my yet tot dynen laue eñ alle volveruullē myt. Eñ mi en latē niet een vre ouergaen mi en denckē dyns.

Sunte Augustijnus was also oetmoedich niet alleē in sijnē woerdē eñ in sinē schriftē. mer oec mede in al sinē werken eñ in sinē wtwēdigē habijt. eñ inden jnwendigē geuoelē.

Hoedanich sijn habijt was inder woestenie eñ doe hi cathecuminus was dat is vorß. Mer doe he bisscop was doe en was sijn habijt niet te costel. noch oec niet te snoede. Op dat vanden enē of vandē anderē alst onmatelic weer geen ydel glorie af op en stonde. of oec betallinge. Eñ oec van gotliker wijsheit der he vol was. so alsmē mach merkē wtten sermoē dat he dē clerkē dede dat begint Caritate uē. Daer seget hi aldus in. Niemant en geue mi enich cleet noch wullē noch rochel noch subtijl. Ic en ontfanges niet dan jnt gemeyn eñ wtten gemeynē guede. Eñ alle dat ic heb dat wil ic jnt gemeyn hebbē.

Noch ic en wil niet dat v heilicheit mi enige dingē offerē of brenge. der ic alleen als temeliker gebruken sal niet sonderlingen vordel. Men en geue mi geen sonderlinge costel cleet. al betemet dē bisschop. ten betemet nochtant Augustinus niet. Want he is een arme mensche en vā armē menschē gebaren. En die lude ſoldē daer af ſeggē dat ic mi in der geeſtelicher alſo coſtelē cleet geuondē hedde die ick in mijns vader huis niet en ſolde gehat hebbē of in der werltlicker ꝓfeſſiē d' koſten dat en betemet mi niet. Mer alſulkē cleet ſal ic hebbē of mijn broeder des gebreeck hedde dat ict hē voert mach geuē. Of geeft mi iemāt een beter dat vercope ic dat ic oec toe doen plech op dat wanneer dattet cleet niet gemeijn en is dat dā dat loen des cleets ſij gemeijn. Mer heeft daer yemant gemuechte in dat ic dat cleet ſelf heb dat he mi geeft die geue mi ſodane ~~[illegible]~~ cleet dat ic mi niet ſchamen en darf. want ic belies dat ick mi van enē coſtelē clede ſchaem. Want ten beteemt niet mijnre ꝓfeſſien. het en beteemt mijnre vermaeninge niet. ten beteemt niet deſen mijnē ledē noch oec mijnē grauwē haer. En noch ſecht hi. Ja ſulkē cleet geue he mi die wil dat ict draege. als of mijn broeder en geen en heeft dat ict hē mach geuē. Alſodaen dattet een prieſter dragē mach. Een diake draegē mach een ſubdyacke draegē mach. Nu mocht iemāt ſeggē men leeſt doch hier te voerē dat sijn alders rycke hauelinge warē en dat hi edel was van geslechte. Want om dat hi dan seget/ dat hi een arme mensche is en van armē alders gebarē. Dat meynt hi alsoe dat se arm warē bij gelijckenisse eens bisschops. Zeer quelike mocht hijt v̉dragē dat sijn canonicken sommich alte costelick gecleet gingē. mer hi leerdē se meer mit sijnē guedē exempel dan mittē woerden. En soe wat dat hi heleerdē dat dede hij ten irstē irst alte truwelick voert. Hi was alsoe oetmoedich van hertē dattet hē alte groet ducht sijn. dat sommige vaders sijn schriftē mit so grotē vlitticheit lasē. Wat Simplicianen die bisschop van meylaē na stē Ambrosius was. daer Ambrosius doe et sijnre doet genaectē aldus van seide. Al is hi alt hē is guet daer oec hier voer af is gescreuē. Als dese van ouer meere v̉namē had vander wonderliker wijsheit en grotē konstē. en alremeest vandē heiligen gotlickē leuē daer Augustijn v̉mids der graciē godes mede begaeft was. soe verblidē hi hē des mit groter blijtschappen. Want hi hē oec seer lief hadde gehat langē tijt. En hi oec sommich sijnre bueke gelesen had die al vol wijsheit warē. so dat hi oec sommige epistelē

ſande tot hē die in
hieldē vander groter
liefdē die hi tot hem
had. En̄ oec groete
ſwaer questiē die he
van Auguſtinus be
gerdē ontbonden te
werdē. en̄ in ſcriftē
hē die dan weder te
ſendē. Dat hi ſeer
oetmoedelick en̄ wijſ
ſelick dede om ſijnre
bedē wil. en̄ oec ſub
tijlick. en̄ maect een
groet boeck dā̆ voel
ſchriftē in ſtondē. wat
der queſtien was eē
groet deel en̄ oec ſub
tijl en̄ ſwaer. Mer
voer dat beghijnē dus
boecs ſchreef hi hem
irſt een corte epiſtel
oetmoedelick in alduſ
danē woerdē. Den
alre helichſtē ſalich
ſte vader Simplicianē
en̄ alte onſprekelike
ſeer mitter alre ſu
uerſter gotlicker
mynnen te omuattē.
Auguſtine. Saluut
indē heer. Jck heb
ontfangē v ſchriftē
vol gueder blijtſcap
pē om dattu mynre
gedachtich buſt. en̄
oec woe dattu my
noch lief hebſt alſtu
plegeſte. En̄ mede
dattet dij een genue
chlike blijtſcap is en̄
een alte grotē vroli
cheit dat die heē hē
heeft gewerdicht
my ſijn gracie in te
ſtortē v̄mids ſijnre
grondeloſer ontfer
hertichheit my ſijn
gauē te geuē. Deſe
ſchrift en heb ic niet
van mynre v̄dienſtē
ontfangē mer v̄mits
die gaue dijnre heli
cheit. In welkē ſcrif
tē ic v vaderlike be
gert der liefdē yet

onuermoedt of mye in my ontfangē heb mer slechtes onderuondē en̄ bekant. Jc wederhaele oec alre salichste heer en̄ eerwerdichste vad' mitter alre suuerster mynē te omuatten. Dan af is onsē schriftelickē arbeit daer wy vlitich in geweest hebbē. Als inder beschriuinge somiger bueke also grote salicheit opgegaen is dt̄ se van dynre werdicheit gelesē soldē werde. Dan daer om dt̄ die heer den myn siele onderworpen is en̄ my v̄troestē wolde in mynē sorgen. en̄ my vandē anxt en̄ druckeliker wresen wat v̄maecten. daer my des noet is sorchuoldich in toe wesē als inde werck sulker schriftē op dt̄ ic my niet en stoet. Als ongeleit gaende al ist oec inden alrē slechstē effenstē kampe der schriftueren. mer alset dy behaget. want ic bekenne wael wie dat in dy woent. En̄ sekerlick die in dy woent is een deilre en̄ een mylde geuer alre geestelikēr gauē. die heeft v̄mits dinē sentencie myn gehoorsamheit geuestet. En̄ was dat die schriftē in haldē daer du al sulke genuechte in hebste. wes datter werdich in is tot dynre genuechtē. daer to seide die heer in mynnē dienst. Dat gewerde. dat gewerde. En̄ het is gewordē en̄ in dinē waelbehaegen sach die here dattet guet was. Ende die questien die gy my gebeden hebt. Ja gewerdiget hebt te gebiedē. al weet ic niet mijnre grofheit becōmert dat ic der niet en v̄ſtonde. vermids dynre v̄dienſten ſolde ſe my van bynnen geapenbaert werdē. En̄ dat alleen bid ic v dat gy voir mijn crancheit biddē wilt. En̄ ſoe wat dat mijnre ſchriftē in dynen handē comē. en̄ oeck deſe ſchrift daer ghi vaderlick en̄ guedertierlick wolt dat ick my in oeffenen ſolde. En̄ oec in al den anderē dattu niet alleen vlitichheit daer to doen en̄ wilſte die te leſen. Mer oec annemē wilſte die te corrigieren. want alſo als ic godes gnaē bekenne. ſo bekenne ic oec mynre dwalinge.

Woe ſeer datten proſper ſyn diſcipel pryſden. lxiiij

Sante Auguſtinus had enen onder ſinē clercken Canonickē die proſper hiet en̄ was ſyn diſcipel. Deſe was een wael geleert helich man. Deſe plach oec alte grote genuechte te hebbē in ſinē heligē woerdē ſo dat he daer voel verſſen af maectē. Deſe ſelue proſper ſeget in enen ſermoen tractait. Dat die eerwerdige helige biſſchop Auguſtynus vol was vandē heligē geeſt. want die helige geeſt doerginck hē en̄ ingleet he doer ſyn bynnenſtē tot indē gront ſynre ſielen. en̄ maecte om tot allē ſydē helich en̄ geeſtelick. ſo dat he angetagen was

vāde helige geest.
Soe dat hi geen men
sche en scheen te wesē.
mer altemael in sera
phinscher mȳne ont
stekē en̄ heet bernen
de en̄ te mael godlick.
Daer af dat die bis
schop ferrando oeck
secht inde sermoē dat
hi voer die cardinale
dede en̄ spraeck. Ick
segh dat inder waerh
dat die helige geest
altemael was inden
eerlickē bisschop Au
gustijnus. In gelede
en̄ doerginck al sine
gront/ en̄ maecte hom
altemael ontsteken
en̄ bernende als ene
seraphin. en̄ dat hij
was altemael als een
gloiende vuerige cael
inder mȳne godes en̄
sijns naestē. Also dat
hi wael te recht tot
god segge mocht. O

here du doerschoetes
mijn herte mitter stra
len dijnre mȳne. En̄
ic droech dijn woerde
als vuerich geschutte
in mȳne binnensten.
Daer om dan want hi
altemael brande als
een seraphin inden
vuer der godlicker
mȳnen. Also spraeck
hi aldus inde sermoē
dat hi dede tottē volck.
Ic werde ontstekē de
se werlt te v̊smaē. en̄
niet en is mij genuech
lick in mȳne ansicht
van genē v̊genclikē
dinge. woe suet of ge
nuechlick dat sij oeck
sijn of schijnē vermits
der mȳne der ewiger
dinge. Het was hem
altemael bitter en̄
ongenuechlick al dat
god niet en was. Als
hi oec segget in sijnen
hantboeck. O hē mij

god mijn enige ghemuechte en̄ myn v᷑makinge en̄ alle myn ſolaes. al dat ic in deſer tyt gemuechlics heb dat is dat ic van dy O here mach ſpreken en̄ hoerē. en̄ van di te ſchriuē en̄ dyne lof ſtedelike in myne herten mach auerhalē. en̄ dy dair in dragē

Doē proſper ſyn diſcipel ſecht noch van hē inden ſeluē ſermoē of tractaet. dat hy ſtedelike was ontſtekē mit bernend᷑ vlāmē der heter mynē godes. En̄ dat hi ſtedelicke mit inwendighe ropē wt te ber-ſtē plach en̄ te ſeggē deſe woerde die als vierige vlamē wt ſynen monde gingē. O enige waerheit. O mynlike enicheit. O wair enicheit. du biſt my god dair ic na ſuchte mit v᷑langē nacht en̄ dach. O myn god wat dat my anders is dā du dat is my allet bitter. Dair om ſo geeft my di ſeluē en̄ toene my dyn anſicht. en̄ dat is my alleen gemuechlick. O Jheſu nazareno als ick dy myne ſo vinde ic alle dinge in dy en̄ ſueke dy alleen. en̄ als ic dy vinde. ſo vinde ic alle dingen in dy. want alle dingē werdē in dy onthalden O wonderlike mynninge. O ſonderlinge en̄ nutte onthaldinge en̄ grote orberlicheit. Och woe heb ic my alſoe lange onthaldē en̄ vertoge vā dy te kennē. woe heb ic alſo lange v᷑treck

di te begerē eñ dy te
ſmakē. Och waer
om heb ic alſo lange
gearbeit om d' werlt
eñ dyns v'getē. Her
lieue here nu ſo haiſte
ic my totti te comen.
eñ allet datter werlt
behoert dat verſma
de ick. eñ dat lait ic
mit genuechtē acht'
eñ voert meer eñ ſal
ic die dingē niet meē
ſuekē. Daer om ſoe
geeft my gracie dat
icty omuattē mach.
want ic ſonder dy
niet guets eñ v'mach.
Ic heb al myn tyt ver
larē daer ic ſoud' dy
in geleeft heb. alle dē
tyt daer ic op di niet
gedacht en heb den
heb ic al v'larē. O ſue
ticheit mynre ſielen
haelt my in dy eñ en
laet my niet leuē ſon
der dy. En mach ick
dat niet verdienē v'
mids my ſelf ſoe ſiet
doch an die tranē dyn
re diernē mynre mod'.

Poſſidonius ſyn ge
hoirſam brueder eñ
na biſſchop gemaect
van calamens ſeget
oec. dat ſyn eer like
vader alſo heet bran
de inder mynē godes.
Soe dat he ſomtyt wal
wael drie of mer da
ge na een ſonder etē
eñ drinckē. In ſinen
v'igē gebede volher
dende inder gotſchou
wingē. eñ was alles
dinges v'getende. Da
af dat hi oec ſeget in
den boeke ſynre v'ig'
beſchouwinge tot go
de aldus. O ſuete he
dat ſyn alte voel con
templacie daer die de
uote ſiele in gemeſtet
wort. eñ mede geuoe
det wort. Her myn
ſiel en wort niergent
alſoe ſeer mede ghe

meſtet en̄ ingeuoedt. als dan waneer ſi alles dynges vergyt en̄ dyns alleen gedenct. Mer nochtant als hi den heer wynninghe doen mocht an ſinen euen menſche ſoe ontoech hi hē vander ſueticheit der ſchouwingē. woe ſuet of woe genuechlick dattet hē oec was. en̄ behalp enē ygelike. Mer nochtant en was hi nergents butē den heer want hi woſtet wael en̄ ſeit oec ſomtyt. Alſoe voel warachtiḡ mynnen heeft een ygelick. alſoe voel als hi godes wynninge ſocht an ſinē euē menſchē

Wo dat hē ons lieue here ihūs xp̄s apenbarde en̄ ſijn kerke beuael te bewaeren. lxv

Onſe lieue hē ihs xp̄s hadde ſich ſcē Auguſtinus ſienlick geapenbaert en̄ beual hē ſijn lieue bruit die helige kerke te bewaerē en̄ te beſorgē. En̄ oec niet alleen in ſinē biſdom tot ypone of in affrica. mer auer al die werlt. Als proſper ſijn diſcipel in eenre tractaet. en̄ waer van hi oec ſelf ſecht in enē ſermoen. Ick en byn niet alleen ſchuldich der griexſcher kerkē of den barbarē als paulus was. mer ic byn allē menſchē een ſchuldener. En̄ als hi oec ſeget op ſcē Johānes ewangelio. Die vrint des brudegoms ſteet en̄ hoert die ſteme des brudegoms en̄ v̄blijt ſich inder ſtēmen. Mer hi en ſittet niet en̄ hoert hē ſelf alſo dat he mit blytſchappē volbracht ſoe wat die brudegom geboet. Daer van dat hi oec der ſeluer bruut der heliger kerkē toe ſpriet tot Fauſtū lib ij. O du warachtighe bruut helige geloeuige kerke. ic ſal di to ſpreke na mynre machte. En ic die oec enichs ſyns dyn ſoen en̄ dyn knecht byn. ic ſal dy oec na mynre macht voedē. want ic byn geſat in dy die ſpyſe te diſpencierē en̄ te deilē mynē mede knechtē. En hi was als een getrouwe vrint des brudegoms behoert te weſē. Als hi oec ſelf optē pſalm ſpriet. en̄ ſeit aldus. Die brudegom mynt ſyn bruut. in alre nauwer hoedē tot hē ſelf mer die vrient des brudegoms en ſal die bruut niet mynnē als te bewaerē tot ſyns ſelfs behoef. mer vtterlick al tot des brudegoms behoef. En dat dede hi alſo rechte truwelick beide nacht en̄ dach mit woerden en̄ mit ſchriftē. mit biddē mit beriſpen. In ſueticheit der mynnē. mit ſtedigē ynnigē gebede en̄ mit voel tranē. Hi ſeget oec in dē boeck vander kerkeliker leer dat indē latijn hietet. De doctrina xpiana. dat eē leerre ſyn ſteme alſo hoegē ſal tottē volke. Alſoe dat hi dat volck bewegē mach tot ynnicheit en̄ tot berouwe. En hi ſal oec te voerē god ynnichlick bidden daer hi dat exempel van hester der coninghinnen seget. die om tijtlike salicheit ders volcs totten koninck Assuerus to sprekē had. Daer om bat se god te voerē dat hi oer bequeme redē in oerē monde storte wolde. Hoe voel te meer sal hi da tottē heer om gracie biddē. die te spreken heuet en̄ te predickē den volke om te vercrigen die ewige salicheit. En̄ hi vertelt een exempel dat hē self gheschiedē en̄ seit aldus. Hemdegenus

Dat is een grote mamere die mit sijnre swaricheit die steene druct. mer oec tranē ut druct. Sekerlick doe ic bij Cesarean mauritanie dē volck ontradē had die borgelicke vechtinge. en̄ meer dan borgelick. die se seluē hietē schaerē vermits der voelheit. Want niet alleen die borgers. mer oec vriende en̄ mage. en̄ broeders. en̄ ten lestē oeck alders en̄ kinders stredē te saemē ond' sich. En̄ dat dedē sij een tijt vandē iaer mit stenē. en̄ dat geduerdē dan een deel daege lanck. En̄ dit hieldē se iaerlicx festelic en̄ die een dodē den anderē als hi mocht. Siet doe dede ic dat werck mijnre predicacien mit alle mijnē vlite. Op dat ic dat stedige quaet van oerē hertē en̄ van oerē seden v'drijuē mocht. en̄ aftrecken. soe dat se tottē lestē mael suchtende wor ven en̄ bewegelick gelaet toendē. Mer daerin en dochte my noch niet dat ic wat gevordert hadde. mer doe ick se sach schreiē mitten suchten. soe toendē sy hē geleert te wesē. en̄ in der leringe genuechte te hebbē. Mer mittē tranē bewiſedē dat sy gebuget warē. Doe ic die tranē sach genuechdē my. En̄ die idel gewoente die hē van serē alders en̄ auer alders geerft en̄ geleert was en̄ die oer hert alſoe tirantlikē besetē had. nu aldus verwōnen hadde. was als ic genſelic geloefden en̄ haep eer dat ſyt mittē werkē toenden. Terecht doe dat ſermoen geeyndet was te ſaemē. kierden ick hert en̄ ogē tot god.

en̄ mit hertē en̄ mon offerden ic hē danckbaerlick lof. En̄ ſiet het ſy thans wael acht iaer lanck en̄ bet. dat vermits der genadē gode S alſulke dingen daer niet meer en ſyn geſchiet. In dē ſeluē boeke ſeget hi oec dat die leerre alſo ſyn leringe ſal ſchickē dat ſe mynlick en̄ genuechlic ſy. En̄ dat hi bugē ſeere hoert totter noet. en̄ dat doen totter ſueticheit. en̄ dat bugē tott͛ verwynningē.

Van ſinte vueriger predicācie lxvj

Dit en heft hi oec niet alleē geleert. mer oec mede in dē volcomenſten graet volbracht mit al ſynē vlyt. Want mittē ſeluē vuer dat god in hē ontſteken had. daer mede ont ſtaeck he me̅nigen al den ſunderē. Die heel ſtat van Tritenſe wāt van ſware̅ ongeloue bekiert v̄mmids ſine̅ merige woerde̅. Mer doe he noch daer by he̅ was en woſt hys niet. me̅ ſe ſchreuet he̅ ontbodent he̅ na doe he van dan getage̅ was. behalue̅ een droncke̅ een onſuuerman die he̅ mit alle̅ niet bekiert en had mitte̅ wſte̅. Mer na ſc̅e̅ Auguſtijnus ſermoen. en wart hi noch niet alle bekiert ten geloue. mer altemael van ſine̅ onſuueren leue̅. En dat volc va̅der ſtat ſchreef he̅ al te vrientelick dat hi doch noch geens wed' come̅ wolde tot hem. Mer hi ſchreef hem dattet ſijn werken niet en were̅. mer godes van hemelrijc. En datment genen menſchelike̅ werke̅ toe ſchriue̅ en ſolde. dat alſo ſnelle bekieringe onder alſo grote me̅nichte des volcx gecome̅ weer. Ende dat god v̄mmids ſine̅ dieners vermaent van bute̅. mer dat hi ſelf van binnen beruert en̄ leert. Mer dat hi daer om oec niet te traichlik weder om come̅ en ſolde om ſij te viſentiere̅. want dat dan lauekoſte is geſchiet onder he̅ bide̅ dattet niet ouermids hem. mer v̄mmids de̅ heer die alleen wonderlike dinge̅ doet. Wat voel ſnelliker ſollen wij come̅ godes werke̅ te verwachte̅ dan onse werkē te verwachtē. want sijn wi yet guets soe sijnt wij sijn werkē en̄ niet der menschen. En̄ int einde d' epistelē so troeste hij se minlikē van sijnre toecomst aldus schriuende. Eerlike herē mit recht ontfangē alre geminste en̄ begerlicste brueders van onser toecomst tot v so gewerdige hē god onser beider beg̃te te veruullē. Want mit woe groter bernē der caritatē en ontstekē werdē v te visētierē. dat en mogen wij mit genē woerdē bedudē. mer wij en twiuelt daer niet/ an gij en geloeues gudertierlickē. Alsoe redelick en̄ ouerwinlick was sijn leringe so dͭ men dair niet tegē sprekē en mocht/ dan mit onvredē tegens die schriftelicke macht.

En̄ also suetelic gingē hē sijn woerde af ut dē geest der wijshͭ die gudertierē is dat hi oec alte menigē mēschē bekierdē. Hi bekierdē eens enē onsuuerē man. of licht dē voerseidē mit sijnen minlickē woerdē aldus tot hē seggende. Ist oec enich dinck dat tu hebbē wolste dat quaet weer. gi segt wij te mael en begere ick niet te hebbē yet dat quaet is. Ja du en wilst niet hebbē een quaet wijf noch geen quaet kint. noch du en wilst niet hebbē enē quadē rock. Ja du en wilst niet hebū alsoe voel quaets als enē quadē schoe of sock. wilstu dan een quade ſiele hebbē. Mit ſulkē en̄ der gelikē vrintlickē woerdē wart hy vand' gebreclicheit bekiert.

Hi was op een tyt in een ſtat/ daer hi ſuetelick dat woert godes ſpraeck. en̄ daer was een edel ryke vrouwe die hiet Iuliana. deſe had een dochter die Demetriada hiet. die men ter echtſchap geuē wolde. Mer acht' deen mael dat ſe Augustynus woerde gehoert hadde ſoe wart ſe alſoe ontſtekē inder mynē godes dat ſe v'ſmadē alle tytlicke genuechte en̄ eer der werlt en̄ al vergancke glorie en̄ wolde alleen xp̄m tot enē brudegom hebbē. daer ſe oer mit ewiger mynē an v'bant. En̄ die moder was te mael vrolick en̄ auer ſchreef tot ſcē Augustynus. En̄ hi leerdē ſe v'mits epiſtelē die he der moder en̄ der docht' auer ſchreef/ en̄ ſandē ſe hē en̄ verblidē hē als eē getrouwe vrint des brudegoms om die grote trouwe die hē ſyn nye bruut Demetriade belaeft hadde.

Niet alleen en bekeerdē he menigen menſchen mit ſynre engelſcher tegenwordicht dat woert godes predikende. mer oec die gene die om nye geſien haddē. en̄ ſyn bueke laſen wordē daer wt ontſtekē. En̄ ſe cregē daer wt alte grotē toekier tot god. en̄ oec grote mȳne tot hē. En̄ ſonderlinge die eerſame biſſcop Pau

lynū. die doe he sō in
ge bucke syure schriftē
gelesē hadde alte gro
te mynne tot hē creech.
Al en kendē hys niet
van persone. en̄ screef
tot hē wt groter myn
nen en̄ verwonderen.
dese nauolgende epis
tel. En̄ desē helige
paulynus had enen
grotē vrient enen ge
trouwē geselle die the
arasia hiet. en̄ schreef
die epistel tsamē mit
paulynus. Dit is die
epistel die die helige
paulynus schreeff tot

DEn aug lxvij
eemodigē eer
werdige heē augusti
nū. Pauwelinus en̄
Thearasia sunder. Sa
luut inde heer. Die
gotlike mynne die ons
bedwinget en̄ benau
wet. al en syn wi niet
by v. die bynt ons noch
tant an v mit eenheit
des gelouē. en̄ sy heeft
ons betrouwē gegeuē
tot v te schriuē en̄ die
schempt te verdriuen.
En̄ die self caritaet
heuet ons di doen ken
nē ūmits uwer schrif
te. Die van kunstelic
ke rycdom aueruloie
de syn. en̄ vanden he
melsche honichraten
suet syn. Doe dat se
mijn siel als vuerige
voncke ontstekē hebn̄.
Indē vijf buckē die ic
tot noch to heb behaldē
die wij ontfiengē ver
mits der gnaue des ge
benedidē eerwerdige
onsē mede bisscop. Alip
pio. en̄ oec tot orber
licheit der kerkē in
voel stedē. daer dese
boeke oec werdē gele
sē en̄ gestudiert. In
desē buckē heb ic alte
grote genuechte. van
desē boekē neme ick
mijn spise en̄ voedinge.

Niet die ſpiſe die vergenclikē is. mer die v̆mits onſer gelouē werket die ſubſtancie dē ewigē leuens. V̆mits welkē wi een lichaam werdē in xpō ihū onſē heer. O warlick du buſt dat ſalt der erdē v̆mits welkē onſe vorhertelicheidē geſaltet werdē en̄ getempriert. Op dat ſe vand̄ dwalingē deſer werlt niet en verydelē. O claer lanterne werdich op ten kandelaer der kerkē geſat te werdē. Die wide en̄ verre verdryueſt die duiſterniſſe der hereſie. En̄ wtſtortes dat licht der vrolicheit dē kerſtenē volck dat indē ſeuenuoldigē geeſt is geuoet mittē olie der vrolicht. En̄ onderſchiets dat licht der warheit van der confucie der duiſtniſſe. En̄ apenbarts dat mittē ſchynſel uwes auerclaer maekendē ſermoens. O eemodige brueder die wonderlikē ſyts in xpō ihū onſē heer. en̄ werdelic ontfangē ſyts. Niet gi weet wael woe geſellicken dat ic v kenne. ende mit woe grotē verwōderē dat ic my verwondert. En̄ mit woe groter mynē dat ick v omuatte. die dagelix die medeſprake uwer ſchriftē. en̄ geuoedet werde mittē geeſt uwes mondes. Want uwē mont mach ic mit recht noemē een pipe des leuendē waters. en̄ een ader der leuender fonteinē mitter ewicheit vloiende. Want xpūs is in di geworde een fonteyn des leuendē waters ſpringende in dat ewige leuē. Va wes begertē myn ſiel in dy gedorſtet heuet. en̄ vander vuchticheit dyner vloet heuet my erde begert ingedrenct te werdē. Dair om ſo hebt gy my genoech gewapent tegē die manicheen. Mer hebt gy enige ander wapenē bereit tegens die ander viande d̕ kerſteliker kerkē. Want onſe viande hebn̄ die ſentich konſtē mede te derē en̄ te ſchaedē. ſoe bid ic v dat gy my die ſendē wilt dat wapenē der rechtuerdicheidē ſyn. Want ic een arbeidelick ſtrijd̕ geſat byn in groter eren. Alt byn ic inde getal der ſondē. mer de ewigē koninc byn ic een nye ſtryder der ridderſchap inden licham. Tot noch toe heb ic onſalige man verwondert vander wyſheit en̄ byn ſōt en̄ ſtōme geworde ōmits dē nutte ſchriftē en̄ weder proeft der wyſheit. En̄ na deen dat ic gealdet byn onder mynē viandē en̄ byn veridelt in mynē gedachtē. So heb ic myn ogen opgeheft inde bergē dair my hulp van comē ſal. Dats totte gebadē godes en̄ byn ontfangende die gaue der graciē die my die heer geuēde is. die met weder en geet na de boesheidē. die heuet den blindē verlicht. dē geſtrictē ontbondē. den geuallenē opgericht. dair om ſoe volge ic nu die voetſtappē der rechtuerdig͛. Och of ic ōmits uwē gebede mocht begripē dair ic inde barmherticheidē godes in begrepē byn. Dair om ſoe regiere dinē cleinē die inde onſekerē crupe. en̄ leert hē oec in dinē wege in te gaen. Ic en beger noch ic en willes niet dattu mynē lichamlikē opganc meer andencſte dan mynē geeſteliken opganck. Ic bin alſo alt als die geen was die inder ſchoenre poertē ſat en̄ geſont gemaect wart vander machtē des woerts godes.

Her inder geboertē mynre ſielē is my noch een tyt der kintſcheit/ die geoffert is inden wondē xp̄i ūmits dē werdigē bloede des lams. Ic biddi dattu myn kintſcheit die noch is als ſuckende willeſt voedē mittē woerdē godes my die anhangende bin den borſtē uwer wyſheidē uwer gelouen ende uwer gotliker mynē.

O broeder mertij onſe ambocht/ ſoe is onſe officium als des biſdoms gemeyn. Her anmerctij die vijſheit uwer vernuftiger ſinnen. ſoe ſydi my een meiſt/ en̄ een vader. al iſt oec dat gij licht indē olderdom ionger ſyt. Want di enē iongen heuet di grauwe wijſheit gebracht/ ūmits vijſheit der ūdienſtē totter erē der alderē. Daer om bid ic u my alre lieffſte voedt my en̄ ſterct my in heligē litterē der ſchriften en̄ indē heligē ſtudien. Die als ic geſegt heb noch verſſche en̄ nye bin vermits der tijt. die oec na menigen ſchepbrokingen wtte vloedē der werlt opſpringende bin. en̄ noch liggende bin gewont indē graue. O du die daer inden

vastē oeuer gesat bist/
ontfanck mij in dinē
schoet. Eñ ofstu dat ge
werdichste dat wi dā
tsaemē vaerē mogen
totter haeuē der ewi
ger salicheidē. Ende
hir en tusschē soe ont
halt mij uut uwē ge
bede die mij vlitich
wtgaen vande pe
rijkel deser werlt eñ
vander diepheiden
der sondē. Op dat ic
van deser werlt als
vander schepbrokingē
ontgaen mach. want
ŭmits der waerheit
te recht smakeste eñ
niet hoge en smakest.
mer dē oetmodigen
maecstu di bequeem.
Daer om so hape ick
oec dattu die mynne
onser oetmodicheidē
thants ontfangē heb
ste ŭmits den alre
helichstē salichstē p̄s
ter Alipiū. Wat hijs
hē gewerdicht soe be

trouwē wi hē als onsē
vader. want he isses
een sacke geweest dat
gij ons gemynt hebt.
eñ oec dat gij ons ghe
kent hebt. havē onsen
ŭdienste. Dese heuet
ons oec erst gegeuen
die leringe eñ dat pat
uwer caritatē als van
der gauē uwer voer
sechder buekē. Eñ mit
woe groter vliticheit
hi oec dat bearbeit he
uet. dat wi u helicheit
oec niet alleen wt sinē
woerdē. mer oec mede
ŭmits uwer wtsprakē
eñ uwer gelouē mynē
soldē. dat wi oec niet
myddelbaer en doen.
Eñ also ŭmoden wij
oec weder van u dat
gij ons oec weder lief
hebt, wtter sijn anwi
singē. O eenmodige
broeder eerwerdige
eñ alre begeerlicste in
xp̄o wij begerē dat die
gracie godes mit u in

der ewicheit moet bliuen also als se is. Alle v huis en al v gesinde en huisgenote. Die mijner sware heilicheit mijne heer die gruete wij mijne heer mit menichuoldige eenmoedige begerte. Een broet hebbe un uwer mynen gesant/ in een teike uwer eenmoedicheit. En bidde v dat gy dat ontfange wilt benediende. Dese vorschreue epistel die schreef paulinus tot Augustynus. En Augustyn antworde he alte mynlick weder om alst apenbare sal werden naeuolgender epistele die he hem weder sende.

Den epistel den Augustinus schreef weder tot Een paulynum.

Dheer werdelicke heilich. en in xpo mit sonderlinge laue werdelick te laue. O brueder paulynus. Augustinus. Salunt inde heer. O eerlike guede man. O mij lieue brueder du waerst mynre siele verborgen. En ic segt mynre siele hoe dat se dat mach verdraege dat stu noch myne ogen verborge en nauwe maticht se mij imer se en maticht mij niet of se oec verdraeget. Want by so pijnicht mij dijn begeerte inwendelic bij mijre siele. Want leet ic moielicheit des lichaems en en verstoerden die saticheit myns gemoedes niet dat weer rechtuerdelic verdraege. Mer waer om en verdraege ics niet mit gelijcke moede dat ic dy niet en sie. Dat weer onuerdrachlike datme dat verdrachlicheit solde noemen. Mer wantu so danich bist eñ te wesē sonder dy dat dunct my on verdrachlick. Want daer om so en mach ic dat niet mit gelijke moede draegē. want droege ic dat mit gelijchē moede so en weē ic mit recht niet gelijckemodelick te dinegē. Het is een wond'lick dinck dat my gheschiet is. Ic bin u droevich dat ic u niet en sie. eñ die self droevicheit troestet my also mishaget my die starcheit daer men lijdsālick mede verdraget. dat afwesen guder menschē. Want tocomende Jhrlm verwachtē wy eñ begerent sekerlick. wo wy dat onlidsamlicker begerē. woe dat wy der alle dingē te lijdsamliker lidē. Die en mocht hē niet verbliden als he dy gesiē hed die sonder rouwe niet wesē en mach al so lange als he di niet en siet. En ic en mach oerre en geen. Ick en mach dy niet sien eñ niet verblidē. En al so lange als ic dy niet en sie so en mach ick sonder rou niet wesē. eñ mocht ic oerre enich soe mocht ic yet gesacht werdē van mijnre droefheit. Mer van mijnre droefheit en werde ic niet gesacht. mer als ic mijnē rouwe anmerke so troest he my. Ic biddes di en begripes niet. mer swaer rijpe hebicheit daer du machtich in bist. eñ segt dat ick niet te recht drovich en bin om dat ic dy noch niet en kenne. Wanttu dijn inwendige gemoede an my te sien geapent hebste. want hebd ic di in dinre stat leuē kennē alsulken mynen en liefhebber dat ic dan tot dinē huse niet comē en mocht. Hoe en solde mi dat dan geen droefh^t makē en wo en solde ic dan niet droeuich wesē dat ic dijn angesicht niet bekent en heb dat dat huis dinre siele is. Want ick heb dijn brieue gelesen die vloiende sijn als van honich en melke. Toenende die simpelheit dyns herten daer du dē herē suetelikē in geuoelste sijn guetheit/ haelende na hē claerheit en eer.

Die broeders hebbē se oec gelesē en vblidē onsprekelick van also hogē vruchtbarē gaue godes dynre doechdē. En soe voel als se der gelesē hebben die nemē se al gripēde tot sich. want als sij se lesen so werdē se gegrepē. dats mynlick indē mynlickē woerdē onthalden. Hoe auer suetē toeke xpi datter af comt en kan men niet lichtelick wtgesproken.

Die schriftē en offerē dij niet dattu gesien moegest werdē. mer se verweckē ons op dattu gesocht moegest werdē. want se makē dij begerlick te sien. En soe voel als se ons dijn tegenwordicheit bieden.

Also voel en gehengē se ons niet dijn afwesen te lidē. Alle die mynē die mynen dij en alle begerē se van dij gemynt te werdē.

God die wort gelauet en gebenedijt

van wes gracie du alsodanich bist. Dair wt vns verwect daer he by die tidende bist tot sinē bluendē staendē heffstē wil. Die wīdē en̄ zee dair werden die cederbome vandē berch libani nedergelacht. En̄ inde tymeringē der archē vermits toneigingē der caritatē opgericht en̄ doer snydē ouerderflickē die vloedē deser werlt. Dair wort die glorie versmaet. op dat se vercregē mach werdē. Dair wort die werlt versmaet op dat se gewonnen mach werden totten wechdē. Dair werdē die cleyne die groet begonstē te werdē gestoten totter levē. dat syn die kinder van babilonien. als die begerlicheit der confucien en̄ der houerdiē deser werlt. Dese en̄ deser gelijckē geuen die schriftē den lesen dē alre suetelicste en̄ alre helichste an toe schouwē. Het syn litterē der ongewinsder gelouē. litteren der reynre puerre caritaten. se anhangē unsē dorst en̄ begerte en̄ dat ontbrekē onser siele inder erdē des herē. En̄ woe groete danckbaerheit geuē se gade dat se van gade vercrigē. Wer syn se smakeliker of vueriger. wer syn se claere luchtende of vruchtbare. En̄ wat ist dat ons also bewoerwet en̄ ontsticht. soe te saemē regent en̄ so clair wort. Ic biddes wat ist en̄ wat sal ick dij

daer voer weder doen.
dan dat ic altemael
dijn bin. Jn dē genen
des du altemael biſt.
En̄ iſt wenich ſoe en
heb ic ſeker niet meer.
mer du hebſt gedaen
dattu my niet cleyn
en duncts weſē. Die
my in dijnre epiſtelen
mit alſulkē laue ghe
werdicht hebſte te v̄
heffē. En̄ als ic di my
ſelf wtſtorte en̄ rekē
ic dat cleyn ſo ſchijnt
dat ic di niet wael en
geloene. En̄ wat ſal
ic dan doen. Jc en ſal
my niet geloenē al
ſulck te weſē alſtu my
v̄moets. want ic dat
in my niet en bekēne
mer ic ſal geloenen
dat ic van di gemint
werde. Want ic dat
voele en̄ volcomelikē
v̄neme op dat ick in
my ſelf niet v̄metel
en ſy dat ic dy niet
ondanchaer en ſy. En̄
als ic my dy al geheel
offer dat en is niet
wenich want ic offer
my dy deen du ſtarc
lick mynneſt. En̄ en
iſt niet ſoedanich al
ſtu my v̄moets te we
ſen. Jc offer my noch
tant ſoe daen op dat
tu voer my biddeſt
dat ic ſo moet werdē
alſtu my v̄moet heb
ſte te weſē. en̄ dat
bidde ic meer dattu
doen wilſt. Op dat
tu niet myn en bege
reſt togedaen te wer
dē tottien dat ic bin
alſoe alſtu my ver
moets te weſē. als
ic nochtant ſo niet en
bin. Siet myn alre
lieffte beger lieſte
vrient/ wand̄ ioeget
tot uw toe. Die bren
get uwer hocheit en̄

uwer wackerre myn
nen onſe Epiſtel. wes
naem dat is inden
boeke der regulē die
dyn heilicheit ſo alſtu
mit dine ſchriften
tugeſt alte ſeer ger
ne uutuerkieſt. Mer
ic biddi dat gij den
geſelle mynē lieuen
vrient niet te wael
en geloeft. of he yet
lauelicſte van my uut
ſpreke. Want ic hebt
dick geuoelt dat he
met al willens begē
de wat ſeide. mer
dat he van groetheit
der mynē bedragen
wart. Eñ vermodē
eñ ordelende ſommige
dingē van my als of
ict al ontfangē hed
de dan ic mit apenē
monde myns herten
inde omgrepte dat
ic ſe ontfangē mocht.
Als hi dat dede in myn
re tegenwordicheit.
wie en ſolde dan niet
v̈nmoedē. woe veel din
gē die bet beter werē
dan ſe ſijn warachteli
kē uutſtortē als ick
daer niet by en weer.
Een groet deel onſer
boeke ſal he u doen te
ſtudierē. Mer myn
paulijn heilige broed'
laet u die dingen die
du daer in vints. Jae
die die waerheit doer
onſer cranckheit ſpriet
dattu dan die myn
andenckſte die ic totti
ſpreke. Op dattu alſ
tu mit gieriger beg'
ten putteſ die dingē
die daer guet eñ ge
recht ſijn die de dien
re gegeuē ſijn eñ dā
niet biddē en ſolts
voer myn ſonden eñ
dwalinge. die ic doe
in deen die di miſha
gē ſollē iſt dattu die

nauwe anmercſte dā ſalſtu mij anſien en̄ indē dingē die di vermits der gauē des geeſtes die du ontfangen hebſte te recht behaegē in mijnē buckē ſoe is die te mijnē en̄ te predickē en̄ werdelickē te lauē. Bij ween die fonteyn des leuen̄s is. v̄mits wes licht. wij dat licht ſollē ſien ſonder duiſterniſſē van anſchijn tot aenſchijn. Mer nv ſien wi dat als doer een decſel in duiſterniſſē. In deen dat ic vand' alder heffē opgerichtet heb. daer he mede meynt Libris ꝯfeſſionū. die boekē ſijnre biechtē. Als ic die leſende bekenne ſo ordel ic mij ſelf mit berouwe. Mer indē dijgen die ic v̄mits der gauē godes bekēnet heb ſoe verblide ick mij mit anxt en̄ beuē. Want wat hebbē wij dat wij niet ontfangē en hebbē. wie ſolde daer an twiuelē hij en weer meerre ende beter. die van voel en̄ meerre gauē rijck weer. dan die van mynre gauē rijck weert. En̄ oec wederom ſoe iſt beter van eenre cleynre gauē godes god dancbaerlick lof te geuē. dan van grotē gauē ſelf willē gelaeft te weſen. Alſo als ic deſe dingē ſelf bekēnt vollē gemoede. O broeder ic bids u bidt god voer mij dat mij hert en̄ mijn tonge v̄mers niet vndanchtich en ſij en̄ ic niet en moet willē gelaeft werdē. mer dat ic lauende dē heer moet antropē. ſo ſal ic van mynē viandē behaldē weſē. Het is oeck noch een ander dinck dair gy deſē brueder om ſolt te lieuer hebbē. want he is neue des ſalige Alippius. den du mit geheelre hertē omuattes en̄ wael te recht. Want ſoe wie gudertierlick van dē man denct die denct vand' grot ontfermhertichheit godes en̄ vande gauē godes. Deſē hehge paulynū had Alippio ſeer lief en̄ den kende hi. En̄ Alippio had paulynū een grᵒt deel van Augustinus bukē gedaen te leſē. en̄ leerdene Augustinus aldus vā veerkennē. En̄ deſe paulinus had ſeer grote mynē tot Alippio. wat he was een ſuet mynlick gudertierē man. en̄ een groet diſpentierre des woerts gades. En̄ paulinus begerde van Alippio by enē ſemt brieue dat hi hē leuē en̄ historie vandē begyn auerſchriuē wolde. Dair wart Alippio in begaē. hi heddet van mynē gern gedaen. mer van ſchemptē noede'. En̄ hi vant gudē raet. hi ſchreef een epiſtel tot Augustino en̄ beclaegdē he daer in woe dattet mit hem ſtonde. En̄ begerdē betruwelick van hē dat he om dair af helpē wolde. Dat Augustijnū alte gern dede. want hi had anxt. heddet Alippio ſelf gedaen hi en ſolt alſoe altemael niet ge ſchreuē hebbē van ſchēten. Eñ opter epiſtelē ſchreef he voert tot paulinū in deſer epiſtelen aldus. Sekerlic doe deſe den du mit geheelre hertē mynest geleſē hadde dyn begerte. In welker du toendeſt dattu ſeer begerdē dat he di ſyn hiſtorie auer ſchriuē wolde. eñ he woldet doen om dinre guetwillicheit wille. eñ hi en wolts niet doen om ſynre ſchempten wille. Eñ doe ic hē tuſſchen der mynen eñ der ſchemptē ſach begangē weſē. ſoe auernuerdē ic die borden van ſinē ſcholderē op tē mynē. want dat had he my v̆nnits eenre epiſtelē gebeden. Eñ iſt dat my god helpē wil ſoe ſal ic v den heelē Alippiū in uwē voer hertelicheiden brengē. Want ick mercte wael dat hi hē des ſolde ſchaemē dat hi alle dingē die die heer mit hē gedaen heeft/ ſolde willen apenbarē. Op dat licht iemāt diet leſē eñ niet wael en verſtonde dencken mocht dat hi ſelf predicten eñ niet die gotlike gauē die dē menſchē verleent ſyn. Mer du die wal weteſ woe datmen deſe dingē leſen ſal gÿ ſolt vander broederliker kennīge niet beroeft weſen. dat ic thants gedaē hebbē ſolde. eñ gÿ ſollet oec thants leſē en hedde my haeſt des broeders gedaē. Eñ deſē broeder beuele ic v eñ / uwer tongē. Eñ wilt hem alſo geſellick weſen als of gij om lange mit mij gekent hedt. O paulinus. want gij voel onſer ſchriftē leſē ſolt ſoe ſal v liefde mij voel te danckeliker en̄ angenamer weſē. Iſt dat tu mij beterſt en̄ corrigierſt inde dingen die dair tu miſhaegē. op dattu als een rechtuerdich man mij verbeterſte en̄ beriſpes. Wanttu oec alſodaen niet en ſijts van wes ahe ic mij ontſie mijn houet vet gemaect te werdē. Die broeders gruetē v en̄ oec niet alleen die mit ons wonen. mer oec mede die anders waer wonē god to gaeder dienende. En̄ oec bijna alle die gene die ons in xpō gern kennen die gruetē v en̄ begherē v bruederlicheit en̄ ſalicheit. en̄ ic en doeres v niet biddē. Mer offtu dat van kerkeliker ſaekē v̄mochtes ſo beſiet doch wat Affrica mit mij geuoelt.

Deſe epiſtel ſchreef Auguſtijnus tot paulinus. en̄ om der corthe willē ſoe heb ic oec voel dair in ouergeſlaegē.

Woe rechte mynlic dat hem ſeuerus ſchreef.

lxviij

DEſer epiſtelē die paulinus tot Auguſtijnus lanclick en̄ hoechlick ſchreef dair hem Augůſtinus alte mijnlick op antwordē. der is oec alſo voel en̄ alſo menich geweeſt dat ſe op dit paſſ te langh te ſchriuē werē. En̄ wie dat ſijn ſchriften laſē. al en kendē ſij hē niet. ſe hadden daer nochtant groet verwonderen in. En̄ ſommigē die ſe laſen die en kundē dair niet van v̄ſae det werdē. Mer die tijt wart he alto cort/ mit soe groter begerte wordē sij outsteken. en dan in getagē als in een paradys der welde. Als oec Seuerus toe he schreef in eenre epistele die he tot hē sande. die sijn boeke mit alte groter blijtschappē plach te lesen. Mer oec soe waren sij hē alsoe voel te smaekeliker en genuechliker. als he sijn engelsche leuen en sijn mynlicke tegenwordicheit wael kendē. En wat sijn herte als mete wynkelre des hemelschen wyns der sueter scriften auerulodelick veruult was. So en mocht te hys niet latē hi en dede hē sijn grote blijtschap te kennē die he on vermids der gracī en godes bereit had. En hi schreef hē ond' andere woerdē die al vol vroudē waren alsus. God sys ghelaeft lieue broeder Augustini. van mes gauē datter is so wat dat ons guder blijtschappē in is. Ic belid my is wael mitty en seer gerne en voel lese ic dy. Ic sal oeck noch een wonderlick dinck seggē. also als my u tegenwordich⁊ vermits uwē gotlike bedōmeringē als absencie plach te wesē. Mer nu is my v afwesē weder alsoe tegenwordich en geen teleye werke tijtliker dingē en ondersette hē. Ic en lese also voel als ic mach. mer duc soe voel niet als ick wil. mer weder om en doe ic niet myn dan ic en mach. mer god sys gelaeft. ~~lief~~ alre suetste broeder my is ſeer wael mitty. Jc verblide my mitty en̄ my is ſeer wael mitty. en̄ ic byn dy ſeer na ~~tagenoeget~~ tagenoeget en̄ ic v̄hoege my op di. En̄ op dat ict al te racht ſegge alre enich liext byn ic v togenoeght. en̄ v anhangende. en̄ ic vergaeder al myn crachte als of ic v vet bequeem mocht ſyn tontfangē die auervlodicheit uwer borſten. En̄ ſet daer wt te druckē dat ſe mywē delick beſlatē bewarē. En̄ oft moegelic weer ſoe begerdē ic wal dat die vellē daer die ſuckendē doer tontfangē plegē te mael beſidē gedaen wordē. en̄ die bynenſtē hē gewerdigē woldē aellinge wt te ſtortē. Jc ſeg dat ict beger dat my die bynenſtē wtgeſtortet mochtē werdē. Want verwaer v bynnenſtē ſyn vette bynenſten veruult mit hemelſch' vetticheit en̄ alre geeſteliker ſueticheit wal getemperiert. O bynnenſten ſyn reyn puer eenuoldige bynenſtē behaluē dat ſe mitte twiuoldigē bandē der caritatē alte temelikē ſyn geciert. O bynenſten auerſtortet mitē licht der ewiger waerheit weder blickende v̄mits gotliker caritatē. En̄ onder deſē bynenſtē voege ic my toe alſo na als ic mach. O waerlikē gy ſyt een wyſe bie vol gueder konſtē en̄ te ſaemē tymert die ratē des gotliken honichs en̄ ſuetē clareits die drupende ſyn ontfermherticheit ende waerheit. doer welkē dat mijn ſiel menich ſins loept/ eñ wort v̄lusticht vandē hemelſchē voetſel. Ende ſoe wat dat mijn ſiel in oer ſelfs te mijn off cranck voelt dat vliticht ſy oer dan in te wedermackē eñ te ſterkē. Die heer die wort auerulodelick gebenedyt vanden lof dyns monts eñ dyne trouwē dienſte. eñ die di den heer ſygende ſijn doeſtu oec weder antwordē dē heer. Doe wat dat van ſynre wijſheit tot ons vloiet dat wort ons genuechliker eñ te danckeliker v̄mids uwē eerſamē dienſt/ eñ uwer wael geſchicter puerheit. eñ uw̄ getrouwer ſimpelre dienſtelicheit. Dat gij oec alſo uwer ſcerpſinniger vroetheit eñ ſnelre wackerheit alſo inde verborgenē dingē in v neemt. eñ ons intrichtes. Ende dat begerſtu oec vā den heer ſoe wat genuechlics van hē in v luchtet dat wi dat alle weder tot hē ſollen brengē. eñ ſijn gotlike weeſē bekennē ſollen. Dan wes guetheit gi alſo guet ſint. Dan wes puerheit eñ eenuoldicht gij alſoe puer ſimpel eñ ſchoen ſijnt. Eñ wij doen hē danckbaerheit van ſinē gauē. eñ guedē die hem v geſtort heeft. Eñ he moet hē gewerdigē v̄mits ſinē gauē v ons toe te voegē. Op dat wij hē volcomeliker onderworpē mogē werdē v̄mits wes geleide eñ maticheit wij ons v̄blidē dat gi ſoe daen ſyt. Op dat ter v geualle oec van ons te v̄blide dat ick oec niet en miſtruwe te geſchien. wilt gy my mit uwē gebede te hulpe comē. Dit ſchreef Seuerus in eenre epiſtelē tot Auguſtynus. en mit emde vander epiſtelen ſoe begerdē he van Auguſtins ene langē epiſtel weder om. En ſchreef oec mede woe lange dat ſy oec worde ſe ſolde he nochtant alle te tort valle te leſen. want he van ſinē ſchriftē niet en mochte v̄ſaedet werdē. Heer Auguſtinus ſchreef hē weder dat he hē des billix verdraegē ſolde en̄ oeck ander lude die dat oec van hē begerdē onderwijſē wolde dē ſy hē daer niet mede en belaſtē. want he temael voel onleden hedde mitter heliger kerke. Alſo dat hi ond'wijlē nauwe tyt en hedde ſyns lyfs noet druft te nemē. en̄ enē vitelikē dan te ſchriuē diet begerdē. des en was he niet wael mechtich te doen. He en moeſt daer dan om achterlatē ander orberlike dingē die der heliger kerkē noet warē. dat hē niet guet en ducht. En ſeer noede weigerdē hi ene vitelikē die hē wat bat. Daer om ſoe bat hi Seuero alſt geen merclike noet en dede dat he dan die lude daer hyt v̄mochte onderwiſen ſolde. En ſorchdē als hyt rechtuerdelick weigerē mocht. dat ſyt nochtāt quelick nemē mochtē. Want hi altoes en̄ ba

uen allē dingē die got
like en̄ die broeder like
mynne. in enē vgelikē
te voedē en̄ te halden.
daer he hē ſelf oec geē
drinck voer en ſetten.
Want woe onbegripe
lick dattet hē ſuet was
vander werdiger he
liger drieuoldicheit
te ſchriuē. Alſo als hi
tot Euodiū ſchreef
ſoe liet he nochtant
die boeke liggē onuol
comē. wāneer hi merc
tē dattet noet was tot
tē gemeynē orber of
totter mynē dienden.
En̄ want die boeke te
mael ſwaer ware vā
v̄ſtande oec niet alleē
den gemeynē menſchē
mer oec mede grotē ge
leerdē menſchē. Wat
der bueke is xv. der
nye menſche wo kunſ
tich hi oec was te gro
de verſtaen mochte
dan hi alleen. En die
boeke die plach he to
makē als he nyen
onledē hadde alſoe
datter niemant ge
breeck by en hadde.
Want hi woſt dat
he na dē gebadē die
he vander tegenwor
dicheit godes ontfā
gē hadde alre menſchē
ſchuldener was.

Van ſinre groter oetmodich en̄ dat hi alte quellick dē mocht datmē hē pres

lxix

Alte grotē
druc plach
he daer af
te hebben dat hē die
menſchē laefdē en̄
pryſde. mer ſonder
linge leet hyt alre
noedes van ſynen
heymelicſtē lieffſten
vriendē. Daer om
want he meynde dat
ſe hē ſoe wael kendē
dat ſys dan v̄mers
niet doen en ſolden.
Alſo als hi oec totten

van ſinre groter oetmō en̄ dat hi alte quelic lidē mochte datmē hē prees lxix voerſeechde Seuerus ſchreef en̄ aldus ſeide. O brueder ſeuerus als ic vande gene gelaeſt werde die mi alre brueder lieſte en̄ alre geſellichſte ſijn. dat heb ic als of ick van mi ſelf gelaeſt weer. en̄ dat verſtaet gij en̄ merket wael woe moielick dat mi dat is. Al weert oeck waer datmē van mi ſeget. en̄ woe veel te moielicker iſt mi dan van di te lidē. Want tu biſt mi als mijn ander ſiel. en̄ v̄mers dijn ſiel en̄ die mijn ſijn als een ſiel. En̄ du dā alſoe werdeſt bedragē in mi. en̄ meijnſt die dingē in mi toe weſen. die mi noch al te ſeer ontbrekē. En̄ woe ſeer mach dan een menſche van hē ſelf bedragē werden. Dat ic oec daer in niet alleen en wil dat tu mi dat doen ſalſt. mer want ic di lief heb oec bedragē ſolſt werdē. Mer dat beg̃ ic lieue brueder dat gij oec niet te mijn voer mi en bidt dat ic alſoe werdē moet alſtu mi v̄moets en̄ geloeues te weſē. Gij ſpreect mi recht in uwer epiſtelē toe als of ic dat van v begert hedde dat gij mi lange epiſtelē ſchriuen ſolt. die vol van mijne laue ſijn. Mer dat moet verre van mi weſē dat ic dat van v vermodē ſolde. Mer io ſeg dat dijn epiſtel vol van mijnen laue was. dat was mi moielick van v te lidē. en̄ dat heb ic van mi ſelf begert dat ic dat beriſpē en̄ laeckē ſolde oec tot dinen ommille. Hoert myn broeder ic meyne oec dattu oec wael woſtes woe voel dingē dat ic ond' handē heb. Tot welkē ons die noet des dienſtes dwinget tot menniger hande ſorgen. ſoe dat ic alte wenich tyts heb tot anderen dingē my te kieren. Eñ en voldede ic niet den noettelikē kerkelickē ſackē ſo dede ic tegens myn officiū. Mer dat gy wilt dat ic u een lange epiſtel ſolde ſchriuē dat were ic ſeker ſchuldich dat belie ic. want ic byn te mael ſchuldich dinē alte ſuuerē wille te voldoen. Mer want gy een guet eñ een rechtuerdich mynner ſyt. daer om ſoe v'maen ic u. dat gy dan daer heuer van ophoert du die my mynneſt. Ende du mertſte oec wael dattet rechtuerdelik voert geet. dat icty eñ den anderē ſchuldich byn. dan dat ic dy alleen ſchuldich byn. eñ die tyt en is my niet genoech tot hē allē. Daer om myn alre lieffſte eñ geſelliche broeder daer du onder dē name xp̄i onder dē irſtē ſyts. die en doen my oec niet als hē tobehoert te doen. Als ſe my niet alleen in eñ ſettē tot hē and' dingē te ſchriuen. mer dat ſe oec den anderē mit heelre macht eñ gudertierenheit niet en verbiedē. Op dat ick oec niet te haert en ſcheen als ic enen v'gelikē ſyn begeert met en voldoe. Eñ als ic heuer die dingen doe die ic allen menſchē te ſaemen ſchuldich byn te doē. Hoert an als wij hapē eñ belaeft hadde. als v eerſamheit tot mij coemt. ſoe ſolt gij dan wael vernemē mit wat werkē der ſchriftē dat ic bekōmert byn. Eñ dan ſuldi wael doen dat ic v gebedē heb als die anderē van mij te weerē. Onſe here god veruulle uwen alſoe groten heligen ſchoet. den he gemaket heeft in uwer begertē. O alre ſalichſte here. Eñ op dat ment oec mach merkē woe dat he ſinen lof wederſpraeck ſoe wil ic hir noch eē corte epiſtel ſchriuē die hē Audax ſande eñ oec eens deels ~~wo~~ dat hi dair wed' op antwordē.

Van Audactus epiſtel tot Auguſtijnum. lxx. capit

Sinen heer werdelikē lauelicſtē eñ mit alre werdicht tontfangē eñ te veruolgē in allē manieren van laue. Den heligē vader Auguſtini. Audax. Saluut indē heer. Ic heb gracie uwer ſalicheit dat gij gerne ontfangen hebt die temperierīge mijnre redē. Wat dan wort den ſoē gueden haep gegeuē eñ guet betrouwē als ſe mittē regē der vaderliker fonteinē begatē werdē. O ſuete biſſchop ic heb v verweet. niet dat ic een cleijn gaue ontfangē ſolde van uwer vaderlik' borſt. mer dat ic een geheel vloet mildelikē uutputtē mach. Ic heb den ſchat der wyſheit begeert. mer ic heb my ontfangē dan ic wolde en̄ haepte. Noch dattet met myn ghemeynt en ſolde werdē mer gaue. Non nūnus ſed min9.

Dat Auguſtinus geuet die orakel of viſioen der wyt. als een ſacrificieringe ofte helichmakinge der rechtuerdicheit. en̄ is een v̄makinge d' geeſteliker glorie. Een diſpenſieringe der ewiger ſalicheit. Deck' ic beger mittē blomē der ewiger wyſheit geuoedet te werdē en̄ van bynnē begatē te werdē mitten tegender leuender fonteine. Heuet dan O ſuete biſſchop dat ons beidē orberlick mocht ſyn. en̄ dat ick van uwē vloedē geſoect mocht werdē ſoe mocht ic gerien. Hoort an ſo en laue ick met ſoe ſeer mit ſchriftē als mit belauen der begertē die tegenwordicheit mynre deynheit. Iſt dat ic vmmits uwer voerſienicheit v ſchrift weder leſe. O eerwerdige heer die gotlike guedertierenheit moet v beſchermen ontelicke iarē in ſynen dienſt.

Hier ſchrift hi achter an verſkens daer he in beclaeget dat hem Auguſtinus ſo cortē epiſtel geſant had. of corte redē tegens hē gehat had. Ende hietē Auguſtynus een fonteine d' werlt en̄ ſeget aldus. Daer om heuet my die fōteyn der werlt mit

alſoe corte clemen
ſermoen doerulatē.
En of he licht die h̄
tē der fonteine nym
bequaem heft geuō
den of gehaept. die
bequeem vloedē ge
uē hulpe dē geeſteli
cheide. wolkē die
volcomē geloue ver
wacht die vanden
holt xp̄ı̄ hangende
is. Wo dat Auguſtinus
den eerlike biſſcop we
der antwerde. lxxi.

DEn alre ge
mīnſte en̄
in xp̄o to la
uen en̄ alte ſeer be
gerlike broeder Au
dax. Auguſtini. Sa
luut inde heer. Ick
heb vrolikē ontfan
gē dijn corte epiſtel.
mer ſlechts een crech
tige ſterke bede laſt
eenre langer epiſte
lē van mi. En̄ dan
om ſo en heb ick der
mer noede mer ger
ne ontfangē dat ick
lichtelic dijnre gieri
cheit voldoen mach.
mer dat ic mi van
dijnre caritatē ver
blide. Want al iſt
dat gij dat vandē ge
uē bidt die dan mi
bequeem toe is. het
is nochtant guet dat
gij dat alſo vlitelike
begert. en̄ tot eenre
langer epiſtelen toe
ſchriuē. ſoe ontbrict
mi meer machtē da
die guede wil. Wat
ic alte ſeer onledich
bin mit kerkeliker
onledē. Soe dat mi
wenich tijts geboert
tot inwendigē betra
chtē. En̄ dat ic oeck
die dingē doe die
meer noet ſijn en̄ veel
menſchē orberlick.
en̄ dat ic oec duc we
nich tijts heb tot ver
mackinge des lichams

crachtē die ouſē dienſtnoet ſyn. Want die woerde en outbreken ons niet mit welken men wael voel brieue mit ſchriftē veruullē mocht. Mer dat gij van ons in langher ſchriftē der epiſtelen begert. daer to ſoe antworde ick dat ick mij niet bequeem en bekēne. Want gij hebt in uwer epiſtelē geſchreuen. dat gij enē ſchat der wijſheit begert hebt. mer dat gi oec mijn ontfangen hebt dan gij wolt. Als ick doch ſeluē wittē ſchat der wijſheit mit ontfermeliker bedē mijn dagelicſche onthaldige oetmodelickē bid. en̄ nauwelic v̄crigen mach. en̄ woe mocht ic een oerakel of een viſioen of geſichte weſē. Van welke verborgē heimelicheidē alte voel meer dingē ſijn die ic niet en wete. dan die ick wael weet. En̄ oec menige v̄borgē heimelicheidē daer ic niet en mach to gaen en̄ doer gaen als ic wil. En̄ des en bekēne ic mij oec niet mijn dan te mael onwerdich. En̄ ſeker wie bijn ic dat ic een ſakariere of een heiliger der rechtuerdicheit bijn. Het weer mij te mael groet ſelf geconſacriert of geheilicht te weſē. En̄ dattu mij oec noemeſt enē wedermaker der geeſteliker glorie. Ic ſeg tot tij. och god vergeuet dij. wanttu en weets te mael niet ween dat tu toe ſprekeſt. Mer ic werde ſeluē alſoe inder glorie v̄maect.

ſoe dat ic bekē dattet my v̄borgē is. Niet woe voel dat ic van daegē to daegē voirtgae. Mer ſlechts ic bin een diſpencierre der ewiger ſalicheit. mit mynē ontellikē medeknechtē. Eñ doe ic dat mit guden wille ſoe heb ict loen. eñ doe ict noede ſo is my die diſpencacie niet dan alleen to belaeſt. Hir in eñ in voel ſyn ſchriftē vint men dattet hē alte ſwair wais dat he die lude laefdē eñ pryſdē. Want als he op paulus epiſtel Ad galathas ſeget. Soe wort die gotlike myñne alre beſt md̕ oetmodicheit bewaert. Eñ in genē dingen ſecht hi voert. eñ wt die gotlike mynne meer belettet dan mit houerdicheit. Eñ ſecht daer oec an md̕ ſeluer epiſtelē aldus tot ſcē peters laue. Daer hyt alſo oetmodelikē leet dat hē paulus voer alle dat volc beriſpedē. Leert van my ſpriet ons lieue here Ihs xps. niet die doden op te wecken die vier dage inden grauē gelegē hebbē. of die duuelē wtten beſetenē menſchē te v̄driuē. of ander qualen te v̄driue. Mer he ſpreect. leert van my dat ic ſachtmoedich bin eñ oetmodich van hertē. Deſe lere onthielt hi ſeer wal in ſynre hertē eñ had ſe altyt bereit in ſinē woerdē. in ſinē werkē eñ wanderinge.

Van ſinre groter vliticheit tegens die ongeloeingen te verdriuē. lxxij capittel

Vort soe ist te wetē dat dese helige man alte groten vlijt dede tegens die quade ongeloeinghe kerstē. eñ sonderlinge den donatistē die sich anderwerf hietē doepē. so dat he noch nacht noch dach en rustē dat lant en was dan te mael af gesuuert. Dat hi oec indē geest der satichheit alsoe wel als hi mocht altoes dede. eñ oec na inde sijnre medebisschoppē. Eñ mit des paus eñ keisers bedwange diet gebadē haddē datmen der nergent en solde latē bliuē. Eñ se haetē de gudertierē man godes den werdige bisscop Augustinū. Om dat die helige kerke xpi v̄mits hē tonaem. eñ se knerstē mit oerē tandē op hē. Eñ want hi stedelic gebedē wart te visentierē eñ te lerē. eñ te sterkē dat geloeuige volck. Eñ dat oec niet alleen in enē coninc rijke mer alre wegē. nu hier nu daer. dat hi oec mit groter begertē te doen plach. Eñ so plagē se al gewapēt inden wege te gaen liggē op dat sij om doedē mochtē. mer god beschermde hē altoes. Al was hi des wael gemoet te steruē. dat gelouige volc en mocht sijnre niet ontberē. Mer noch veel quetliker die quade ongeloeigē voer welker bekieringe dat hi stedelikē arbeide. De pla~~pē~~gē alte veruerlick tegens hē te spre ke en̄ te ſeggē datmē hē ſolde doetſlaen als enē wulf en̄ ſeide oec mede. god ſolde hē al ſijn ſondē vergeuē die Auguſtynus doet ſloege. En̄ ſe riepē duck onbeſtuēlick tegens hē. dat hi nochtant mit alte groter ſaticheit verdroech en̄ veruolgdet mynlick. En̄ ſy en woldē oec ſomtyt vā groter onwerdicheit niet mit hē ſpreken en̄ ſeidē dat hi een bedrieger weer en̄ een valſch verrader.

Mer vmmits bedwange des rechtes ſo moeſtē ſe tot ſōmigē tydē tot hē comē en̄ ſijn werde hoerē en̄ tegē hē diſpentierē. Op een tyt ſtondē ſe by hē op een ſtede. en̄ hē was gaen ſittē. doe he ſach dat ſe bleuē ſtaen en̄ niet ſitten en wolde. Doe ſeide hi hē gudertierlick toe. Frēs nō vultis ſedet nobiſcū. broders en wilt gy niet ſittē mit ons. Doe ſeidē ſe onwerdelic Nō. Doe ſeide he mynlic tot hē. waer om dat ſe antwordē ſeer ſmelick. et is geſchreuē. Ic en ſal mittē boeſē niet ſittē.

Hi antwordē hē mynlick. waer om ſydi dā mit ons ingegaen.

Het is geſchreuē. du en ſalſt niet ingaen mittē genē die quade dingē doen. mer ſe en antwordē niet dat he niet quaet en weer by hē ludē. mer hi ſeide dat god ſelf ſpraeck tegē den duuel die hē temptierdē. die hē wed' mitter ſchrift antworden.

En̄ ſo wat datter dā

bi quam die verwan he voer dē volke mit ſchonē redē. eñ wo datter dair meer in quaē woe dattet om beuer was. dair die kerſtē geloue ſeer mede geſtarct wart. Die manicheen eñ alrehande ongeloeuige menſchē verwan he alle mitter hulpē godes eñ mit machtē der heliger ſchrift.

Woe dat Auguſtinus diſputierdē mit enē manicheus lxxiij

TOt yponē quā op een tijt een manicheus die Felix hietē. eñ wolde dair ſijn dwalinge ſayen vander manicheeſchē ſectē. den naem he bi hē inder kerke voer den gemeinen volke. eñ die Notarie dair bi eñ he diſputierdē mit hē apenbairlick. Eñ na der der collatiē ſo wart die manicheus mit allē verydelt eñ en konde ſijn dwalinge mit allē niet beſchermē. eñ liet ſijn dwalinge achter eñ wart terſtont bekiert totten kerſtē geloue die hē die edel biſſchop Auguſtini claerlick bewees mit ſchonen redē. Het geviel datter een wtt clerc dien witte huſe ſtō Auguſtinus was. want he duc biſſcappē eñ prieſters wt ſine cloeſterē van hē wal volleert in allē kerkelicke ſackē. dē anderē kerkē auergaf daer hē des noet was. als tot ſtichtinge der heliger kerke eñ ſterkinge des geloue. Niet ſuekē de hē ſeluē mer die dingē die voel men

wo dat Aug' diſputierdē mit enē manicheus lxxiij

ſchē nutte warē. en
bi geſalicht mochten
werdē. Want he liet
oec Alipiū van hē vae
tē den he van ioncx op
alſo rechte lief hadde.
want he oec anders
wan biſſchop wart
gemaect. En oec Se
uerus. want die gene
die inder latijnſcher
tongē wael geleert
warē die voechdē he
onder die latijnſchē.
Op dat mē dat woert
godes te bet van hē
v̄ſtaen ſolde want ſe
van eenre taelen wa
tē. En die grietſchē
voegdē he totte grie
kē. in deſer ſeluer
manierē. Aldus ſoe
hadde hi twe natuer
like broeders geſchei
den. om dat die een
bequeem was dat
woert godes te leren.
Mer die and' mocht
dat alte quellic ver
dragē en bat hem

ernſtelick en voel dē
hi hē doch ſinē broed'
weder bi hē latē wol
de. En Auguſtinus
heddet gern gedaen
van rechter barmher
tiger mynē. mer wat
tet der heliger kerkē
orber niet en was ſo
en mocht he des van
rechter conſiencien
niet doen. Mer he
ſchreef hē guetlickē
in alduſdanē woer
dē. Dinē alre lieffte
en eerwerdichſten
broeder en mede prieſ
ter Nouatꝰ. en den
brueders die mit hē
ſijn. Auguſtinus en
die brueders die
mit mi ſijn. Saluut
indē heer. Ic geuoele
wael dat ic al haert
ſchijn te weſē unver
begertē. en nauwe
en kan ict in mi ſelf
v̄draegē dat ic mijnē
ſoen den dyakē lucil
lū dinē broeder dyn

re helicheit niet wederſende. noch en gehēges niet by di te bliuē. Mer wanneer dattu ſo daen werdeſte dattu dine alre lieffte eñ begerlicſte vriende van di lates treckē of vā di v̄ſeynts tot nutticheit der heliger kerken. Dan ſaltu geuoelen mit wat prekelē der begertē dattet my inwendelick doergtuenet. dat die geē niet mit my en ſijn mitter lyflicker tegēwordicheit die my alre meeſt eñ alre ſuetſte inder geſelliker liefdē togeuoegt ſijn. Op dat ic dine gedachtē niet wederſendē en darf woe ſtarck die broederlicheit dyns bloets is tot dinē broeder. Si en vermy ut dē vrat der vrientſchappen nochtant niet dan brueder Seuerus eñ ic mede togader hangē. eñ nochtant bekenſtu wael woe ſeldē dattet my geualt hē te ſien. En dat en is mijns willen noch oec ſijns willen niet. Dan tot nutticheit der heliger kerken om die tocomende werlt daer wi onſceidelick te ſaemē ſollē leuē. Hoe veel weelijcmodeliker ſteet di dan te v̄draegē dat afweſen dyns broeders om oerberlicheit der ſeluer moder der heliger kerkē. mit welkē broeder du oec noch alſo lange niet en hebſt die gotlike ſpiſe geeder cauwet alſoe lange als ic mit mynē alre lieffſtē en geſellichſtē vrient eñ alre ſuetſtē mede broder Seuero ghe daen heb. Die ſeck in nauwe iet mit my ſprict/ dan ſelde̅ mit ene̅ cleine̅ ſentbriefke. En die ſelf epiſtelke hebbe̅ oec meer in van andere̅ nutte ſacke̅ der kerkelike ſorge̅. dan ſe drage̅ tot ons onderlinge tot malcandere̅ van gemeechliker weelde̅ utter ſueticheit. ¶

Nu ſaltu licht toe antworde̅ en mach by ons myn broeder der kerke̅ oec met nuttelike̅ diene̅. of begere ic om oec anders mar om te hebbe̅ by my. Ic ſeg dy ſlechts broed'. meer ſijn tegenwordicheit al daer alſo nutte als ſe hier is totter wynninge der ſiele̅. en regieringe der ſchape̅ xpi des heren. ſo en ſegt niet dat niemant myn hardich' mer vinners meer myn quaetheit mit recht mocht beſchuldige̅. Mer want die ewangeliſche diſpencacie in onſen lande ſeer arbeit in latijnſcher tonge̅ des hier groet behoef is ende daer niet. En geuoelſtu dan niet datmen der ſalicheit des volkes aldus raden en helpe̅ ſal. Alſoe dat my die ſalicheit der menſche̅ mit geenre cleinre ſorge̅ en ſteet te ſueke̅. En ic ſende ſe daer die daer nutte ſijn. en neme ſe va̅ daer die hier nutte ſijn. Mer daer om ſo geuet my ūgifinſſe en nemet niet beſt dat ic niet alleen tegens dijn begerte en doe. mer oec tegen mynes ſelfs ſinne/ daer my die ſorge dyns laſtes toe dwinget.

Die gudertierenhēē in welke dattu dyn herte gesat hebst die salt di geuē. Dat dyn arbeit alsoe wesē sal dat tu voer dese waldait wael geloent salt werde. Du en salst my sec niet wenich lieue hir in doen. ist sacke dattu my hir in niet meer mit dinē bede en̄ belastes. Op dat ic bi dyure heliger guet~~heit~~ willicheit die my eer werdelike is niet to haert en schine. Desē voersechdē broeder den hi eenre ander kerkē beualē had daer ic dit leste pas mede begonde. die ginck op een tyt om te predikē tegens die quade heresie toe vrede der heliger kerke. En̄ he viel indē lagen synre viande se sloegē hē alte swaerlikē. en namē hē die seluē die mit hē warē en̄ syn ander dingē en̄ vrentschappē die he bi hē genamē had om der seluer sacke wille. En̄ op dat die kerke daer niet mede gehindert en worde so en v̄sweechs die beschermer der kerke niet. En̄ die hieten Defensor ecclesie de alsulke dingē beualē warē tot bisschop te brengē om dat met corrigierē solde. En̄ doe wart die bisscop seluē donatist geuōdē vand' stat calames en̄ hi hiet Crispinus. En̄ om dat hi voel guets daer mede verboert had en̄ schuldich was. om dat he die ondaet die den heligē man mit sinē gesinde geschiet was niet en corrigierdē. aDer hi settē hē oec tegens die insettinge der ewē en̄ wederspraect en̄ v̄saectens dat hi hereticius was. Die defensor dat een guet kerstē bisschop was stont hē tegens al dat hi mocht. ende men beuantet dat hi hereticius was des hi v̄saect had. En̄ die andachtige helige bisschop Augustinus was te mael vlitich in allē maniere tott' wederstrubbicheit der kerkē saekē toe bedwingē. En̄ danquamē twe and' bisschoppē van calamens by. en̄ hē maecte een dispentieringe datt' een grote mēnichte des kerstene volcx bi stont die den wtgane des eīdes verwachtende warē. Alle dat wyde grote kartagie en̄ doer alle Affrica begerdē se dat einde hir af te wetē. Tot drien tidē dispentierdē sy en̄ Crispinus wart verwonnē en̄ mit gemeynne sentētien gepronciert een hereticus te wesē. Dese Crispinus was ondancbaer en̄ verwettē den alre gudertierensten honoriū. Mer van dē keiser wart een bequeem antwort gegeuē datmē die heresie en̄ donatistē in genē stedē en̄ solde latē wonē of wesē. en̄ datmē die brieue altewege solde schickē en̄ sendē. Alsoe dat Crispinus mittē sinē geselschap wart tien pont golts in des keisers stat te geuē. Mer want die eersam bisschop Augustinus altoes optē guedē en̄ optē quadē barmhertige bynnensten had. so was hi dā seer ernstelic in. en̄ die ander bisschoppē consentierdent mede dat hē die keiser dat vergeuē solde. eñ et geschiedē oec alsoe. Eñ ūmits deser sackē eñ der hulpē godes soe wies die helige kerke seer. Eñ in allen desē dingē die geschieden tot vrede der heliger kerkē so gaf god onse here Augustinus die palm der verwinninge al hir inder erde. eñ he hielt hē bi hē self die crone der rechtuerdicheit. Aldus wart doe van daege tot daegē ūmits der hulpen godes die eenheit der heliger kerkē geoect. eñ die broederlicheit der vergaderinge godes gemeerret. Eñ dat geschieden alre meest na der disputacien eñ collaciē die alle die bisschoppē bij kartagien haddē mitten donatistē. Dat die gloriose eñ religiose keiser geboet. Ende om dat te volbrengē soe sande he Marcellū sine richter in Affrica. In welker disputacien dat die donatistē te saeme geconfuist wordē eñ vandē kerstenē bisschoppen verwonnen. eñ vandē keiser verdoemt. In welker sackē dat die donatistē mit oerē bisschoppē oer gemeinschap meer mitten rechtē kerstenē volc haddē. eñ hieldē kerstē vrede. Eñ al dit grote guet geschiedē eñ wart ~~et~~ volbracht ūmids den auer heligē man godes Augustinū. daer he die ander bisschoppē in consentierde.

Hoe dat sich Augustinus had mittē ongeloeuigē donatisten. lxxiiij capittel

Na deser disputacie eñ collacie die mittē donatiſtē geſchiet was. ſoe ware daer noch ſo mich vandē donatiſtē die ſeidē woe dattet hē niet gehenget en weer hē te vantwoerdē ṽmids dē defonſorē diet an beiden ſijden hieldē. want hē ſijnre kerkē ſeer gunſtich was. Daer na gevielt dat ſītē Auguſtijnus die helige biſſchop eerwerdich inder gedertniſſe. ṽmits pauſlike brieuē gebadē wart. mit ſinē medebiſſcoppē te comē tot Secenie mauritatanie om ander ſaekē vander kerkē to eyndē. Doe geviel dat hi al daer dē biſſchop der donatiſtē ſach vander ſtat. den ſelul daer in enē beſchermer oerre ſetten haddē geſat. Daer Auguſtini bi ſtont en alle dat gemeyne volc bi hē ṽſaement van menigerleie geſelſcap en gemeynſchap. En die eerlike biſſchop Auguſtini verwecten hē daer toe mit hē toe diſputierē in kerkelijker manierē. Oft al ſoe weer als ſe ſeiden inder irſter collaciē. dat he dat nu ṽbeterē ſolde. En dat he nu vrilick ſond' yemants ṽbiedē ſonder enich ontſien of wederſtaē van machtē niet en twivelde toe ſprekē. Mer nu vrylick ſijn gemeynſchap pijnde te beſchermē in ſijnre ſtat en onder ſinē vrijdē. Mer des en wolde die biſſchop der donatiſtē niet doen. noch oec om bedē vā ſijnre olders en vriende. noch om ṽlitichheit ſijnre borgers diet alle alte gerne geſien heddē. Noch om geenreleie woerde of ſaekē en was he daer toe te brengē. En hi en wolde oec ander niet antwordē dan aldus. Of wy verwonnē ſyn of verwonnē hebbē dat haldē die geeſten of ſchriftē. en twe dat he die hebbē gemaect onder dē biſſchoppē bi kartagiē. En op een ander ſtat doe hē vandē notariē gebadē wart dat hi den eerlikē biſſchop Auguſtinu antwordē ſolde. ſo ſweech hi. en̄ ſweech als of hi ſtōme hedde geweeſt. want hi en vant niet dat hi antwordē mocht. En alle dat ſermoen dat die werdige leerre Auguſtinus dede tegens der ſectē oerre ongelouē. dat hoerde hi an als of hi ſtom geweeſt hedde. En als he mit allē ſtil ſweech ſo wat daer een apenbarſmiſtruwē tegens dē ongeloeuigē biſſchop. en̄ oekinge en̄ veſtinge der heliger geloeuē quam daer van.

Die grote ubiticheit des alre helichſten mans Auguſtynus voer der heliger kerkē ſtichtinge en is mit genē menſchelikē tonge te bedudē.

Het geuiel op een tijt dat hi tot yponē mit ſinē brueederen auer tafelē ſat. en̄ dat he tot hē ſeide. Broeders mercten gy hudē md' kerken in mynē ſermoē wal. dattet einde alſo niet en was als dat begynne. en̄ dat ic tegens mynre gewoentē die materie die ic begonnen had liet hangen en̄ in een and' voert ginck. Doe ſeidē on die broeders wo dat ſyt oec wal gemerct hedde en̄ dat ſe hē genoech daer in verwonderdē. Doe antwoorde hi. Ic geloeue des geſelick datter yemant dwalende onder dat volck godes was. die god ouermids die offerhande ons ſermoens v̄maenē wolde en̄ lerē en̄ vander dwalinge geneſen. Wy ſelue en̄ onſe ſermoen ſijn alte ſamē inden handen godes. Want doe ic die dele der voerſechder queſtiē tractierdē. doe dwech ic in een ingāc eens anders ſermoen. en̄ doe ic die queſtie geſlatē had do eīde ic die queſtie of diſputacie meer tegen die dwalinge der manicheen. dan ic niet van opgeſat en had te ſeggē. Als die biſſchop Augustini uut cloeſter ſat ende die broeders by hē warē. ſiet ſo quam daer tot hē int cloeſter een ryke coepman der manicheeſſcher die Firmus hiet. en̄ viel oetmoedelike op ſine knie voer ſine voetē. en̄ ſtortē ſijn tranē en̄ begerdē dat he voer hē biddē wolde. en̄ belijdent betrouwelicke dat hi der manicheen ſecte ghevolget hedde. Mer dat he int cortelic uut ſinē ſermoen bekiert weer wordē. en̄ die kerſtē geloue ontfangē. Dat hi doe eerwerdelick en̄ neerſtelick ondervant en̄ die broeders oec mede. dat he indē ſelue ſermoen bekiert was. En̄ hier uut ſoe merctē ſy en̄ bekendē den diepē verborgē raet godes. en̄ uut verwonderē dattē ſe god hoechlic al te ſaemē mittē broe ders glorificierde hoichlickē den ſuetē naeme des herē. Die als he wil ē alſt hē behaget v̄mits dē onwetendē der wert der ſielen ſalicheit.

Van enē ongeloeingen heriticus.

lxxv

Die greue des koninckliken huſes die paſtēſius hiet. een Arriaē. die vermits machtē ſyns perſoens die reyne kerſtē geloue alte ſwaerlickē anuechtē de was. Ēn verdreef ē v̄ſtoerdē die prieſterē die vandē gude geloue warē wt ſyn re ſtat. Ēn die heilige biſſchop Auguſtinus noedē hē te comē by kartagiē. in tegenwordicheit ſōmiger eerliker manē. Mer paſtenſius die hereticius en wolde daer geen griffel noch tafel bi hebbē daer ſe diſpentieren ſoldē. Mer Auguſtynus wolde daer ſtantaftelikē tafelē ē griffelē by hebbē. Mer want dat die hereticius alſo ſtarckelick weder ſtont ē ſeide hi en wolde daer geē tafel of ſchriuers by hebbē. Ēn om anxt der ewē die tegens den hereticius gelet was. ſo ſeide die gudertierē vader Auguſtini. mit ſynen prieſterē ē dē anderē volke die daer mede by warē. Hy hetet toe gaen dat hi dan ſond' ſchrift mit hē diſpentierē wolde. Doe naem hyt an. mer hi ſeide tegens ſōmigē. dat hi daer om daer geē ſchriuers by hebbē en wolde. op dat hyt na mit loegē ē mit geuynſtheit v̄ſackē mocht. en̄ ſecgē dat hi geſecht hedde. dat hys niet en hedde geſeget. En̄ die eerlike Auguſtynus twenden om die vaſticheit des gelouē mit clarē warachtigē redē en̄ mit machtē der heiliger ſchrift. En̄ dat paſtēcius voertbracht dat was al ſonder macht en̄ ſonder v̄cieringe der ſchrift. ſoe dat ſyn dingē altemael valſch en̄ idel waren. Doe paſtencius irſt tot hē quam do prees hi Auguſtini mit laue en̄ mit ſinē gudē gerucht dat hi auerall onder den volke had. en̄ bi ſinē grotē konſtē. En̄ des morgens inder irſter diſputaciē ſpraeck he redelic van ſynne gelouē. en̄ gaft hem beſchreuē in een ſedelken. Des middages rouwedent hē en̄ bat Auguſtinus dat hyt hē weder wolde geuē. en̄ hi gaft hē gudertierlick weder. En̄ paſtencius naemt weder en̄ te reet en̄ ſchoerdent ſedelkē. en̄ riep te mael onredelick op Auguſtinus en̄ v̄ſpraec hē ſmelicke. En̄ ſeide he weer dan op int dē hi hē laſterē en̄ ſchenden wolde. Dan die eerſam helige man Auguſtini mit alte geſater ſtēmē alte ſachtmodelick to antworde. Wille wi di alſo laſter bereidē. god v̄geeft v. En̄ paſtenciꝰ ſpraeck noch alte onwerdelick tegens Auguſtinus en̄ ſeide dat he ſyn gerucht altoes beter gehoert hedde. mer hi heddet nu ſunder onder vondē dā die meere of dat gerucht onder dē ludē van hē liep. Dair toe spraec Augustynus guetlick eñ seide. hude voer myddage doe wy ons onderlinge gruetē eñ doe gy my guede gerucht laefdē. Doe antwordē ick di dattet alsoe niet en weer. mer het weer gelagē. mer nu segt gy dat ic wair gesacht heb. Augustinus seide. Anders byn ic eñ andˀs is myn gerucht. Der smade lasterlike woerde hoerde he lieuer dan prys of lof der lude van syns selues wegē. mer om dˀ menschē sondē eñ gebroeclicheit eñ om oerre ongelouē was hi al toes bedroeft. De scheidē sich doe van een. mer pascencius was al meer eñ meer opgeblasē eñ vˀtornt mit alte groter verwoetheit eñ berdemde he mit voel loegētael voir syn valsche geloue. Eñ riep auer al woe dat he Augustinus verwonē hed. Eñ dese dingē en bleuē de man gods Augustini niet vˀborgē so dat he gedwongē wart de voerseide heretici pascencium schriftē te sendē. In welker schriften hi seer bescheidelic eñ betemelick schreef eñ toendē he daer in al wat dat sy tot beidē geantwort heddē. eñ die schriftē betuichdē he mit schriftē eñ tugē geproef der heliger mannē die dat mede gehoert haddē. Eñ noch schreef hi hē anderwerf eer dat hi hē weder antwordē of schreef dair hi hē oec niet in en schreef dat hi mitter waerheit be tugē mocht. mer hi ſchreef tottē man godes laſterlike woerde en̄ want die epiſtel cort is ſo wil ic ſe hir beſchriuē. Die epiſtel was aldus.

Des ongelouigē heriticus epiſtel den he Auguſtijnus ſande. lxxvi

Vre lieffſte broder ic hadt begert van v dat gij den raet uwer alď dwalinge afgelacht ſolt hebbē. Nv verwondert my dat gij noch al indē ſeluen blijft. ſoe als v epiſtel wert die gij tot my geſant hebt. Want v werdicheit is recht als een die mit groter hetten ontſtekē is en̄ dorſt heuet en̄ drint dan ſlijckich water en̄ dat verſwelliget he in ſij̄ lijf. en̄ als he na comt tot enen coelē borne dat en mach he dan niet genoech vor derē. wāt ſijn hert en̄ ſijn ſiel is eens bewijntelt indē ſlijck. Hoert an op dat ict behaldelike ſeggē mach uwes vredē. ſoe is die raet uwer vliticheit als een crōme knoeſtich boem die niet rechtes in ſich en heuet. En̄ dat geſicht der ogē verkiert v helicheit. Weder ſchrijft my dē vader. god. den ſoen. god. den heligen geeſt god. niet een god. wie is dan van deſen drien een god. of iſter een drieformige perſoen die mit deſē name genoemt is. Ader hedſtu geweelt en̄ hedſtu betrouwen van uwer belijingen. ſoe ſolt gij mit uwē medebiſſchoppē mit my gaen ſittē en̄ mit ſuerē vreedſamen moede vertallē van den dingē die god to hoerē ēn die totter glorie geesteliker gracien hoerē. Wat orber ist te schriuen ēn weder te schriuē dat niet en sticht. Op deser onweerder epistelē antwordē he die guedertierē vader Augustini alte redelikē ēn niet v̄smadelic of onwerdelick mer satelick mit aldusdanē woerdē. Dijn schriften en sollē wi niet verweckē di lasterlike woerde weder te geuē. die dingē die du mi gescreuē hebste soldē mi bewegē werē se vander warheit godes geseget ēn niet vander machtē eens menschē. Du hebst geseget dat in mi niet en is dan ick bin als een kromē kuestich boem ēn niet rechts ēn heft ēn dat gesicht der ogen verkiert. Wat solstu vā mi dan seggen weert sacke dat ic afgegaē weer vandē behagē dat wij des morgens geset haddē. ēn dat ic indē alre lichsten dingē dat ons te recht behaeget hedde. Een kromē weder topen ēn knoepe der swarheit gesettet hedde. ēn du en solts mi oec niet ordelen ingeswelget te hebū slijckich water. mer te mael v̄mits dronkenschap verdruct in wantrouwē. En hedde ic na den middage niet weder gecomē als ic des morgens toe quam. Ēn siet en hebt gi nu niet weder geschreuen wat dattu wilst. ēn ic en heb genē laster ontsien. Du mogest oec ander dingē doē dattu seggest dat ic geloeue dat die drie personē godes drie formich sijn in mijn te gelouē. Mer hedstu di gewerdicht te lesē die lange epistel die ic di sande. en hedstu totte schriftē willen antwordē. du en solts machschien des niet seggē. Mer want tet di genoeget heft te schriuē dat ic geloeuē solde die drie persone drieformich te wesē. so antworde ic di dat ic v̄mers des niet en geloeue. Die drie personē godes is een forme. want et is een gotheit. en dā om ist een god. die vader die soen en die helige geest. En wilstu te saemē mit my sprekē als dijn epistel inhelt dat ict doen solde dar heb ic gracie in tot dynre werdicheit en guetwillicheit soe voel als my die heer hilpt/ so en sal ic dinē wille niet ontbreken.

Dit en is niet die heel epistel mer somige punten dan wttē woerdē die die self pascencius schreef. hoe dat hi den eerlikē bisschop Augustinus verwonnē hed. Doe schreef hi hē wed' een lange epistel dar hi dat geloue der heliger drieuoldicheit so verlinge claerlicken in beuestichdē en seide. Het is licht te doen dat yemant Augustini verwint. mer of Augustini v̄mits der waerheit of v̄mits topē verwonnē solde werdē dat en steet my niet te seggē. dattet licht te doen is dat Augustini verwōnē worde. Hoe voel te lichter ist dan dat he schijnt verwonnē te wesē of datment seget. Ic en wil niet dat tu dat voer groet tekenste.

Van sinte disputacien tegens die ongeloeuigen. lxxvj

Hi disputierdē oec eens mit enē bisschop die maximinus hietē die in Affrica bi yponē quam mit enē grotē sterkē her van volc dat gotten hietē. ende daer warē bi voel wijser eerliker geleerd' mannē. Eñ wat dat mē daer seide tot beidē dat wart beschreuē van dē notarien. Eñ so wie dat die schrift leest mach daer in vindē woe onredelikē dat die heresie is eñ woe schalck eñ bedriechlick. Mer mach he daer in vindē woe claerlic eñ temelick dat die helige kerke helt eñ predict die gotlike helige drievoldicheit. Also als dat al daer die eerlike helige bisschop sc̄s Augustinus eerwerdelikē eñ genoechlic wtrichtet eñ alte hoechlick. Mer die hereticus ginck voert van ypone tot kartagiē eñ seide. hoe dat he verwinner vā der disputacie weer gegaē. mer he loech dat. Mer Augustinus maectē een recapitullatie van allē wedertwepe woerdē eñ wed' woerdē der disputacie. daer mē claerlick in vindē mach eñ prouē woe dat die ongelouige heresie verwonnē was. eñ die macht d' kerstenre gelouen gestarct was. Augustinus disputierdē oec tegē felicianū dē hereticus daer voel eerliker mānē bi warē. Eñ die notariē warē daer oec bi eñ ontfiengē eñ beschreuent al datter an beidē sydē geseget wirt.

Daer ſpraec doe oeck die helige vad' auguſtinus. indē vuer gods ontſtekē alſo claerlic eñ ſubtijlic vand' hoger heliger drievoldicheit. eñ toendē wonderlikē eñ alte genuechlic wo dat indē middelaer xpo ihū een and' gods. een and' des menſchen ſoen weer. Eñ nochtāt dē ſeluē eñ niet een ander gods ſoē. eñ een ander des menſchen ſoē. Al is hi om een ander gods ſoen. eñ om een and' des menſchē ſoen. ſo dat hē die hereticus verwonnē gaf. Eñ riep lude mit openbarē ſtemē dattet al waerheit weer ſo wat Auguſtinus ſeide. ende dattet al gekrenct weer ſo wat dat hij ſelf ſeide. Eñ hi ſeide tot Auguſtinus al dat van my voert ge~~br~~bracht wort dat weder ſtaet ſtu eñ nederſlaet dat als mit enē ſterkē ſtorme. Eñ al iſt warachtelic eñ niet onredelic dat ons van dy geſecht wort. eñ dat heb ic oec indē voerſeidē woerdē v'ſtaen. Tegens enē anderē die pelegianiſtē hiet die bi ſinē tydē doe daer nye hereſiē opſtondē eñ die diſputierēs ware. eñ mit ſubtilē conſtē ſchedelike dingē ſchreuē. Eñ waer dat ſe bi quamē eñ daer ſe warē indē huſē daer ſprakē ſe al van oerre ongelouē. Daer tegē ſo arbeidē die helige biſſcop Auguſtinus wael negē of tien iaer lanck eñ maectē daer alte voel boeke tegē eñ ſtedelic diſputierdē hi dē volc tegēs der ongelouē. Mer die helige paus Innocencius voer eñ Soſimus na affnedē ſe vander heliger kerkē. eñ ſandē oer ſchriftē in Affri ca eñ indē lande van orientē datmē ſe ſolde ſchuwē eñ toe banhaldē. Doe die gudertierē keiſer dat ordel hoerde ſoe dede he dā toe datmē ſe mitten rechtē verdoemē ſolde eñ onder die hereticiē rekenē ſolde. ſo datter doe ſomich weder kerdē totte ſchoet der moder der heliger kerkē. daer ſe af geſnedē warē. Eñ oec na vaſt meē eñ meer weder quamē ten geloue godes. Woe menich ſyns eñ woe voel ongeloeuigē menſchē dat he mit diſputacie verwan dat ſolde te lanck te vertellē werdē. Van ſinte groter ſorchuoldich' die hi had voer die kerke. lxxvij

Sanctus bernardus ſeget. dat Auguſtinus is die grote haemer der ongelouigē. want hij ſe al mit konſtē ende mit wijſheidē god helpende verwan eñ behielt nochtant kerſtelike ſachtmodicheit tegens hē. Want als hi der ſomich creech bi hē die leerdē he eñ unſat ſe mit ſoe groter vliticheit. Eñ als hij ſe wan alſo dat ſij hē totter rechter geloue kierdē ſoe was he blidē. eñ als der oec ſomich in oerre verhartheit blevē die liet he gaen. Mer als dat der ſomige quaet daden onder gevangē wordē die die gude kerſtē quellick miſhandelt haddē. dat leet he gern datmen die corrigierdē. mer datmē der niet en dodē. Op een tijt warē daer ſomich gevangen die ſeer voel quades gedaen hadden mit manſlacht. ende haddē enē gudē prieſter ſijn ogē utgeſte kẽ eñ kalkc eñ etick daer in gegutẽ. eñ ander onmenſchelike felheit gedaen. En totte quadẽ te belien warẽ ſe gebracht mit hardẽ ſlaegẽ der roedẽ. En dat behaechdẽ den guedertieren vader Augustini al te wael datmen der niet gebrant en had noch ander ſupplicie angedaen. Mer he had anet dat ſe die quaetheidẽ na den werltlikẽ recht ordelẽ ſoldẽ. eñ he ſcreef haeſtelike drie epiſtelẽ tot drien richterẽ tot elkẽ een. Tot tẽ richter marcelliũ ſchreef hi onder anderwoerdẽ aldus. Ic biddes di dat die pine alſulker beliers eñ bekenres ſij ſonder pine der doet. Om onſer conſiencie wil eñ om dat belauẽ der kerſtelker ſachtmodicheit. want datmẽ op ſulker wreetheit duet dat ſal al ſacht ſchijnẽ alſt geſchiet ſonder bloetſtortinge. Het ſal licht ſommigẽ vandẽ onſẽ onweert dunckẽ dat ic dit biddẽ. eñ dattet der diſſolucie gelijck is eñ v̄ſumeniſſe is. want hẽ die gemoede noch verſch ſijn eñ bewegẽ op ſulke werkẽ. Mer als dat auer is ſoe ſalt hẽ ſeker een doerluchtige guetheit dunckẽ weſẽ. eñ daerom ſal hẽ oec te bet luſtẽ voert volck alle dinge eñ genaerniſſe te vertellẽ. O alre lieffſte eñ begerlicſte ſoen. Daer is onſe helige brueder eñ mede biſſchop bonifacius. eñ vermids brueder peregrinũ die mit hẽ getugẽ is ſo heb ic dy een vermaeninge geſant en ic heb dy recht als mijn tegenwordicheit. Jc plege te hoete datter ind' macht des richters geſat is die pijn wat te ſachtē en myn te wreke dat recht is. En iſt ſake dat die ouerrichter al is he kerſtē en gy tſaeme die wrake des ſweerts inder ſententien voert wilt brengē. en dat he mitten ſchriftē met en conſentiert. Soe geue he my doch ſoe voel dat ſe in huedē gehaldē werdē tot dat wi die gudertierenheit der keiſerē vercrigē mogē. Op dat die paſſien der knechtē godes die inder kerkē glorioes ſoldē weſē niet onteert en werdē mitten bloede oerre viande. Totte richter Appringiu ſchreef he

vande ſeluē wtter anderē woerde in eere epiſtele. die he tot hē ſende. Wy leſē dat die apoſtel geſacht heuet van v dat gy dat ſwert niet ſond' ſacke en draget. en dat gy ſyt dienres godes en wrekers des quades inden genē die quelic doen. mer anders is der prouincien ſacke en anders der kerkē ſacke. Die andieninge der prouincien ſaeck is veruerlick te doen. mer die ſachtmodicheit der kerkelijker ſacke is gudertierenheit te priſen en te lauen. Wy ſien dy enen regierre van hogher macht. mer wy hebbē di oec bekent enē ſoen der kerſtelijker gudertierenheit. dyn hocheit werde onderdaen. dyn geloue wī de onderdaen. Ick trattier een gemeyn ſacke mitty. dat du in ijmoegeſt dat ick niet en vermach. halt met mit ons en eyſchet ons hulp ontſiet mit ons dat ordel godes des vaders. en lauet mit ons die gewoent der moder dʼ heliger kerkē. Alſtu dat doeſte ſoe duet et die helige kerke om wes wil du dat duest en wes ſoe dat tu biſt. Dar om twiſt in gudertierenheit mittē quadē. ſe hebbū in onmenſchelicker ſondē die lede afgeſchoert vandē leuen den lichaem du dartegē doende ſo beſchiet mit barmhertichᵉt dat werck der wrake. die ſelf lede die dē ongeoorlofde werck gedaen hebbē alſoe groter quaetheit geheel enige mittē werke dienē mogē. He en hebbē niet geſpaert den knechtē godes die he tot oerre beteringe predicte. Nu noch tant ſpaert de genē die begrepē ſyn ende ſpaert ſe die vermonē ſyn. He hebbē mitten boeſē yſeren dat kerſtelike bloet ghe ſtort. Eñ om godes wil ſoe bedwinge du doch dat richterlike ſweert vā oerē bloede. He wtdructē dē dienres der kerken den tijt des leuens. Nu vſlappe oer noch dat ſpaciū om trouwe te hebbē den leuendigē vander kerkē. ſoe daen behoert di enē kerſtenē richter toe weſē inde ſackē der kerkē. ſo als wy dat begerē vermaenen eñ biddē. Om deſer ſeluer ſackē wil ſchreef hi oer tot martel lianū in eenre epiſtelen aldus. O kerſten richter veruult dat officiū dyns guderteren vaders. Alſo ſaltu veruolgē die boeſheit ſoe dattu altoes ghedencſte der menſcheliker cranckheit mit medelidē te radē. Hier ſoe onderwees he die richters dat ſy alſoe beſcheidelick mittē quadē om ſoldē gaē. alſo dat ſe berouwe cregē van oerē miſdadē. En datmē der ōmers mit geenre felre haeſtiger wreetheit alſo miſhandelē en ſolde. alſo dat ſe vander tijtliker pinē niet en quemē totter ewiger pine.

Hoe vlitich he was totter ſielen gewin en dat he ons lieue here ihūs criſtus ſelf prees. lxxix. cap

ONſe lieue hē die v̄ſacht in ſijnre gotliker gotheit dat he in deſer tijt v̄diende te verblidē vmids die vrucht ſijns arbeits. En totte irſte inde coninckrijck van yppone die he irſt en meeſt v̄ſach in kerſteliker eenheit en volcomē vrede. En daer na voert inde anderē landen van Affrica. als vmids he ſelue en oec vermids anderē prieſterē. die he daer toe ſchicte en oerdenierde. En he ſach die kerke godes gemennichuoldicht en die ongeloeuighe van menigerhande ſecte bekiert. en der moder der heliger kerken togeuoeget. En aldus ſach he in ſijnen vleiſch dat he die hē belaeſt had. ſoe als proſper ſijn diſcipel ſeget. Dat he ons lieue here Ihūs ſelf apen baerdē eñ van angeſicht tot anſicht om toe ſpraeck. alſo als ons lieue here Jħus inder erde te wanderen plach. eñ ſeide tot hē dat woert dat he tot Abraham ſeide. Ic ſal dyn ſaet vmenichuoldigē als die ſternē des hemels eñ dat ſant der zee. Hi was als een guet ackerman eñ dat lāt der heliger kerken dat hē xp̄us onſe heē gebadē had eñ toe betrouwet had te bouwē eñ te ſaiē dat dede he mit groter getrouwicheit. Hy en ontſach wint noch regē noch oec geenreleie onweeder enichs wederſtoets. of ver veruolginge der quader menſche of der ongeloeuiger. Hy ginck vlitelic al om ſaiende dat ſaet ſijnre p̄dicacie eñ ſijnre ſueter leringe ende ſchrifte. Hi ſacht op gaen eñ vmenichuoldige in alſo groter menichte als hē die heer belaeft had. Hi plante den wijngaert van Engadi wes druuen vol ſueticheit warē. Die ſone der rechtuerdicht die in ſijnre borſt bernende was. die maectent altemael vruchtbaer ouermids ſinen exempelikē leuē. Hi hadde alſo groete ghenuechte inde voertgange der guder menſchē dattet niet wt te ſprekē en weer. Zijn woerde die warē als vurige vlamme vandē vuer des hemels ontſteken. ſoe als men oec ſinget van hē inder heliger kerke. Zijn woerde brandē als een fackel. Want alſe alſmē van hē ſchrift ſo was ſijn leer die hertē ontfengende als een vuer. Want van dat baſilius aldus van hē schrift in enē sermoen. Siet die groetmakende gulden Augustinū die een vuerich gloient ouen der mynnē was. ween dat oec geen dinck vander mynnē godes scheidē en mocht. ¶

Och brueders hedde wy mogē sien mit wo groter vuericheit dat he die gude menschē mynnede. en mit woe groter saticheit en caritate dat he die quadē berispedē en leerde. en mit wo groter begertē dat he die geuangē vloestē en die arme bedroefdē troestē. Ic waen dat wi soldē hebbē geseget. Siet enen menschen die mitte engelen vlieget. en mitte archangelē singet. en mitte seraphinnē bernet. en mitte thronē sittet. en mitten crachtē wonderlike dinge wercket. Macedonius schrift oeck aldus van hē. Augustinus is een claer blenckent licht der wysheit en auergeet al die ander leerres also wael in scharpheit der synne als in konstē der schrift. ongelyck bloiende. al wael in exempelē der doechden als in auervloyinge der sueter kunsteliker leringe. Sanctus Augustinus seget self aldus op een stat. Soe wie dat grote mynne heuet die is groet. mer die grote mynne die wort vercregen myt ganser oetmodicheit. En want he dan gans oetmoedich was soe was he seer noede dā men hē voel eerden. en grote werdicheit bewees. Op dat die gewarr mynne godes in hē niet belettet en worde by houerdie. En op dat wy wetē mogē dat hi waer lick groet was so seget prosper sijn discipel vā hē. Woe dat onse lieue here Ih̄s xp̄s in lichamliker formē tot hē quā en̄ seide tot hē. Magne Augustine hodie in carne filiū dei videre meruisti. Grote vad' Augustini hudē hebstu v̄dient den soen godes in sinē vleisch te sien. en̄ he liet hē sijn voet van hē wassē. dat oec dē bisschop Ferrandus een alte groten drynck dunct wesē en̄ seget. Het was alte groet en̄ alte seer te verwonderē dat die lieue Augustini vandē monde godes groet genoemt was. en̄ secht oec mede woe dat hys oec van genē helich meer gehoert en heeft noch gelesen. En̄ dat onse lieue here Ih̄s xp̄s gebenedijt god en̄ mensche synt dat he toe hemel vuere. iye also openbaerlick yemant sich v̄schenē en heeft en̄ he also lijflick liet handelē. als den helige vad' Augustinus. dat he ye gehoerde of las. En̄ daer beual he god die sorge van allē kerkē auer al die ganse werlt. Want he selue seget. Ic en byn niet alleen dē griekē en̄ dē hebreuschē een schuldener. mer alle menschē auer al die ganse werlt byn ic een schuldener gemaect vandē monde godes my beualen. Want he dan groet was in groter vuerig' mynē tot god en̄ seer oetmodich en̄ cleyn in synre eygenre kennissē. daer om so verdiendē he vandē mō de godes groet genoet te werdē. En̄ die ledē xp̄i auer een drnegende uitten hoefde. Dats die moder die helige kerke noemt hē oec gevoet singende aldus indē ympne. Grote vader Augustini ontfanck onse gebede eñ v̄mits deen so vlitichs ons dē gesontmaker te v̄sachtē. O hoechste werdicheit der bisscoppē regier dyn volck of dyn kudde. Van sinte vueriger predicacie eñ woe rechte mynlic dat hi hem had tot sinē ondersaten. dat lxxx capit

Dat woert godes dat en predicten he niet alleen tot ypone of int koninctrijc van Affrica. mer oec in allen landē daer mens begerdē eñ hē bat. Eñ dat predictē hi alsoe seer mynlick eñ vuerichlick als of hi een hemels seraphim hed geweest. so dat sijne woerde die hertē ontfengdē eñ bernē dede als een vuerige vlam. Eñ he hielt altoes grondige oetmodicht in hē self. Possidoniꝰ die bisschop van calamens die seget aldus. Die gene die die tractatē eñ die sermonē des heligē mans lasē eñ studierdē. die mochtē dan seer in toneme. Mer noch alte wel meer mochtē die ontstekē werdē die syn engelsche tegenwordicheit inder kerkē sagē. eñ hē self hoerdē dat woert godes predickē eñ tractierē. Nochtant soleerdē hi den volke ernstelick dat sijt altemael god soldē to geuē. Eñ he seide van hē self. dat he anders niet en weer dan eē korf die dat broet des woerdē godes drwege of onthielt. dat he van godes wegē eñ beuele sijne medeknechtē om deilē solde. Ende als dat volc vlitelick te kerkē quam totter predicacie. so plach hij hē des alte seer te verblidē. en hē ducht dan dat dair die kiuckē des herē quamē. Als he tot eenre tijt spraec in enē sermoen. die hi oec dā onder die vlogel sijnre gotliker mynnē als een guede moder na der gelijckenisse der hynnē alte begerlick vergaederdē en verwarmdē. En se haddē hē seer lief en mit alte groter mynnē besetē. en se plagē oec also ernstelick voer hē te stridē tegens die hereticie die hē seer haetē en leet hadden. om dat hi oer quade sectē soe to wael verwan. en teniet maectē so dat se niet en wostē te antwordē. Dan kierdē se oer verwoetheit tegens hē en beloghē hē. en se heddenē den volck gern verledet. en tegē gemaect. en op hē verweet mit torne en seidē dat hi ongedoept weer. Als

dan dat volc van sinē sermoen quam so warē se boese en spraken optē heligē man voel lasterliker dingē. En dat volc sat hē daer tegē want se wael bekēdē dat sijt loegē auer hē en dat he vol doechdē was en vol helicheit. Mer he bat den liden en leerdē hē dat sijs hē niet te seer croeden en soldē. en he leerden hē wat se seggē soldē en wo sijt verantwordē soldē. Also als he oec indē sesendertichstē psalm. Noli emulari seide doe hi dē volc exponierdē. en in dat vers. Et eximet eos a peccatoribus. dat is. en hi sal se verloesē van dē sunderē. en seide aldus. O broeders se moeten wael tegens ons sprekē wat se willē. wij hebbē se lief al en begeren se des niet noch en willens niet hebbē. Wij hebbē oer tonge wael bekent wi wetē oer redē wael. Mer wi en werdē dan niet om tornich. lydet doch oec bijdſamlic uuit ons want ſe merkē dat ſe inder ſackē niet en hebbē datter waer is. ſoe kierē ſe oer tongē in ons. eñ ſe beginnē veel dingē van ons te ſeggē liegende. veel dingen die ſe weſē eñ oec veel dingē die ſe niet en wetē. Die dingē die ſe wetē die ſijn voerleden. wij hebbē wilneer als paulus ſecht. ſot eñ ongeloevich geweeſt eñ ſonder ſmaecke in v̄ken der dwalinge. Wij en v̄ſaekens niet in alſo veel als voerledē is en verſacke wijs niet. Eñ in alſoe veel als in onſe voerledē dwalinge niet en v̄ſackē. alſo veel dankē wij god dat he ons darin uutgeropē heft. Die hereticus let ſijn ſacke eñ geet tottē menſchē. wat bin ic arme cleine menſche. Ic en bin die helige kerke niet. ic en bin die erfniſſe xpi niet die vere en wijt is geſpreit, doer die heidene. Het is mij genoech dat ic inder kerkē eñ inder erfniſſe xpi bin. Itē hier meint he mede dat die hereticus plagē te ſeggē dat die helige kerke xpi niet vorder en ginge dan in Affrica. dat doch openbaerlick tegē der waerheit der ſchriftē was. Eñ want ſe alſo gans verwonē warē van Auguſtinus ſo dat ſe niet meer daer tegē te ſeggē en woſtē. Eñ ſe doe allet quaet dat ſe kodē bedenckē tegens hē dedē. Daer om ſegt he dat he die helige kerke niet en is noch die erfniſſe xpi. om wes willē dat ſe hē alſo ſeer haetē eñ veruolgdē. Nu ſecht he noch voert indē ſeluen ſermoen. O hereticus dunct dij dat groet dat tu mijn quade werkē laſters. Ic bin mijnē quadē werkē veel haeteliker eñ wreder dā gij moget ſijn. dat gij vermitelick in mij laſtert dat heb ic ſelf oec

v͛doemt en̄ verwor
pē. en̄ en wils oeck
niet meer doen. Mer
och of ghi mi volgen
wolt en̄ dijn dwalin
ge oec voerledē weert
Desē quade dingen
in mi sijn voerleden
die se meest bekent
hebbē in deser stat.
Nu hebbē wi quellic
geleuet dat beliē wi
en̄ also voel als wi
ons verblidē vander
gracie godes. alsoe
voel ontsien wi ons
van onsē voerledenē
quade. Wat sal ick
seggē ic bin droeuich
mer ic solde droeuig͛
wesē meer ic noch al
soe. Mer wat sal ic
seggen ic verblide mi
en̄ dat en mach ick
niet vol seggē. en̄ och
of ic so niet geweest
en weert. mer nochtā
wat dat ict geweest
heb dat is mi inden
name xp̄i voerledē.
Mer wat dat se in
in mi begripē dat
en wetē se niet. want
ic doe voel in mijnen
gedachtē stridende.
tegens quade mindī
ge hebbende dagelic
schē strijt. en̄ bina ste
digē crachtigē vlijt mit
tē temptaciē des viants
die mi verderuē wil.
Ic versuchte ducwijll
tot god om mijnre crāc
heit. die geen die mi
geboerte bekent die
weet wat dat mijn
hert baert. Het is mi
dat alre minste dat
ic van v geordelt wer
de of vandē mensche
lickē daegē spriect pau
lus die apostel. noch
ic en ordel mi selfs
niet. Ic heb mi selff
bet bekent dan se. mer
god die kent mi noch
bet dan ic mi kenne.

Noch van sinre groter lidsamheit tegē die heri ticus. lxxxj

Se seggen oeck
van ons spr̄c